



42354

lat. komp.

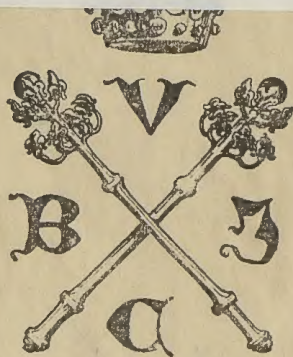
I

Mag. St. Dr. P

Biblioteka Jagiellońska



stdr0003589

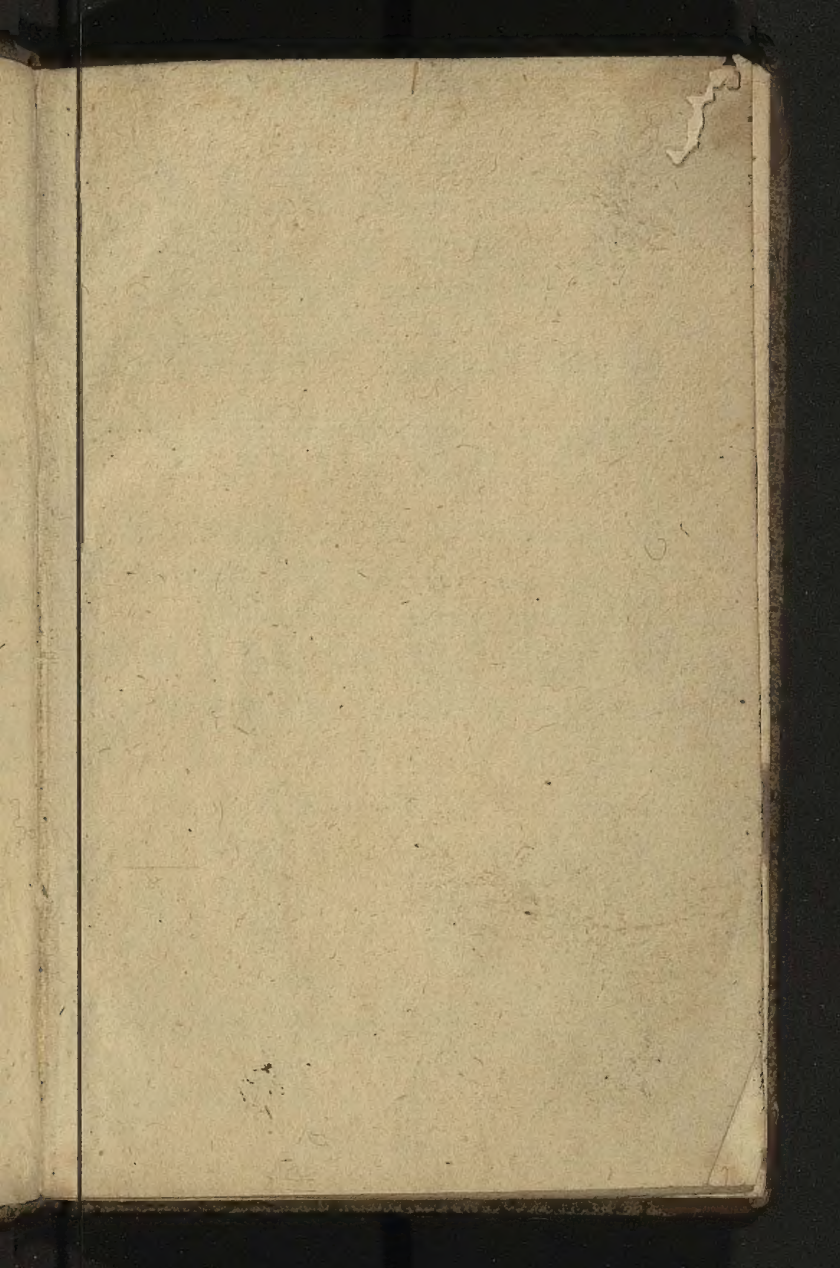


42354

I

*Teol. pol. 8984.*





~~Małkowski Pyrya-  
nus a J. Laurentis  
nat. 1669 + 1746~~

1894. I. 51



SEXALÆ  
SERAPHICÆ,  
DIVI  
BONAVENTURÆ  
Religiosi Perfectione regiminis  
SUBLIMES.

*Reverendis in Christo Patribus  
Provinciae Poloniae & Lithvaniae,  
Scholarum Piarum*

SUPERIORIBUS.

*Ab Admodum Reverendo in Christo Patre*

P. CYPRIANO

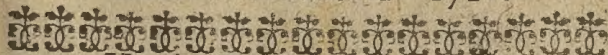
à S. LAURENTIO,

*Ejusdem Religionis per Poloniã & Lith:*

Præposito PROVINCIALI.

DEDICATÆ.

ANNO DOMINI 1721.



VARSAVIÆ

*Typis S. R. M. Scholarum Piarum.*



42354  
I





## DEDICATIO.

\*  
\* \*  
\* \* \*  
\* \* \* \*



*In*turnâ plurium anno-  
rum experienciâ didici nō  
publicam tantum profane  
Reipublicæ salutem, sed  
Et omne status Ascetici bonum ab exa-  
cta

Et regiminis pendere notitia. Pa-  
tres in Christo Reverendi. Si enim  
illi, quos superna ad gubernium pro-  
vexit dignatio, subjectas norint flecte-  
re voluntates, si hortari verbis & fa-  
ctis ducere, stantes firmare, & lapsos  
erigere, compati infirmis & fortes ani-  
mare, odisse reatus, & reos Patris  
affectu prosequi, dissimulare plurima  
& nihil per conniventiam omittere, si  
deniq; juxta Tarsense Pauli oraculū,  
omnibus omnia fieri probè calleant, vi-  
gebit regularis observantia, feruebit  
vocationis amor, fragrabit boni exem-  
pli odor, Ordinis deniq; gloria peren-  
nabit. Animam dixero bonum  
Religionis regimen, hâc vegetatum  
cujuslibet Congregationis corpus vi-  
vit immortaliter, hoc destituta spiri-  
tu Sanctissima quantumvis Instituta  
mortuales institas non evitant. Sit  
suis



*suis bene compaginata lateribus Argo, si tamen sedens ad clavum Typhis ejus gubernacula tenere nesciat, vel in scyllas acta, vel ad scopulum allisa, vel furentis Africi abrepta impetu naufragabitur; sit Sacra DEO Familia, quæ & piissimæ commendent leges, & publica probet utilitas, & meritorum illustret splendor, ibit in pessum facile, si illis regendi prædominetur inscitia, quos velut Lucernas super candelabrū religiosi honoris proposuit Dominus, ut luceant omnibus, qui in Domo DEI sunt. Quare peritissimum hac in arte Magistrum D. BONAVENTURAM propono vobis Reverendi in Christo Patres & in declivio officij quasi ultimo voluntatis meæ consigno testamento. Habetis hic perfectam vite Spiritualis normam, habetis ascetici regiminis exemplar, quod vestrum*

*strum reguletis gubernium. Nulla  
hic invenitur linea, quæ ad regulam  
morum, ad amussim conscientie non  
sit recta. Zelum commendat justitiæ?  
nil equius, quam si suum cuiq; tribu-  
entes & virtuti præmia & vitijs pœ-  
nam non denegetis; quemadmodum il-  
le Apocalypticus Senex, qui & anci-  
pitem ore gladium in malos vibrat,  
& manu stellas præfert meritis ad co-  
ronam. Pietatem erga fratres instil-  
lat? nihil conducibilius, quam si &  
virgam justitiæ vibretis in noxios, &  
sustinende proximorum infirmitati ba-  
culum solatij porrigatis, Samaritanum  
imitati, qui vulneribus illius Ierichun-  
tini viatoris infudit vinum zeli fer-  
ventis, & oleum pietatis mitigantis.  
Devotionem requirit? quid congruen-  
tius? quam si rerum temporalium mo-  
menta ita tractetis, ut semper præ ocu-  
lis*



*lis eternitatem habeatis, ita Domestici fitis alligati negotijs, ut animô liberi in cœlum subvoletis. Deniq, si-  
ve patientiam in adversis, sive exem-  
plaritatem in factis, sive providam cir-  
cumspeditionem in agendis docet, omnia  
ad recti collimant perfectionem guber-  
nij. Ergo hunc assiduo versate usu,  
ut Seraphicis subnixi Alis, una cum  
commisso vobis grege ad siderea re-  
gna possitis evolare. Quod omnibus  
& singulis ex corde opto.*

Reverentiarum Vestrarum

*Servus in Christo humillimus*  
CYPRIANUS à S. LAURENTIO,  
*Scholarum Piarum.*  
Præp., PROVINCIALIS.

S

L

I

&

i

c

d

S

I

f

a

r

P

n

b

P



# S. BONAVENTURÆ

*Eximij Ecclesiæ Doct̃oris  
Opusculum.*

quod inscribitur.

## DE SEX ALIS SERAPHIM.

**I**N hoc opusculo S. Bonaventura Ecclesiæ Prælatos instruit ad regimen subditorum, quibus præsunt, & veluti Seraphim sex alis ornari *Isaias* Cap: 6. vidit, quarum duabus faciem velabant, duabus pedes, duabus deniq; volabant: sic etiam spiritualis Seraphim hoc est Prælati Ecclesiæ Domino sedenti super solium excelsum & elevatum sex virtutibus, quasi alis sex ornatus, assistere debet; quarum duas scilicet zelum justitiæ, & pietatem sive compassionem fraternam super caput elevet, medijs duabus, patientiâ & vitâ exemplari, corpus & pedes contegat: ultimis verò

A . . . . . dua-

duabus circumspectione, & devotionis studio, in latum & in altum volet. Undè his præcipuè virtutibus pollere debet, qui Ecclesiæ regimini præest, zelo justitiæ, pietate, patientiâ, exemplo vitæ, discretionè circumspecta, & devotione ad Deum. De quibus Auctor mirificè tractat in hoc Opusculo.

## CAPITA HUIUS OPUSCULI.

*Quod incipientes propter multa Magistro indigent,*  
Cap. 1.

*Qui sunt, qui Magistro non indigent.* Cap. 2.

*Quod prima ala Prælatorum, esse debet zelus justitiæ,* Cap. 3.

*Quod secunda ala Prælatorum, est pietas.* Cap. 4.

*Quod tertia Prælatorum ala, est patientia.* Cap. 5.

*Quarta Prælatorum ala est, quod sit exemplaris in vita,* Cap. 6.

*Quod quinta ala Prælatorum est circumspecta discretio.* Cap. 7.

*Quod sexta Prælatorum ala, est devotio ad Deum.*  
Cap. 8.

## PROLOGUS.

Prov. 9. 6. **D**A occasione sapienti, & addetur ei sapientia, ait sapiens: cum igitur

EX



ex levi sæpè occasione, sapiens materiam sumat altioris sapientiæ, qui etiam plerumquè per alterius stultitiam fit eruditior, præsens scriptum potest novis, & nondum in officio regiminis ad plenum exercitatis, ad perfectam discretionem boni, & mali aliqualem dare occasionem ulterius cogitandi, & ex defectibus, quos hic considerat diligentius requirendi altiora, sive utiliora, & etiam plura, quam hic ponantur necessaria religioso ad regimen subditorum; quia legimus aliquando sapientes etiam ex naturali quadam brutorum animalium solertia, sumplisse considerationis industriam, ad aliquas artificiales peritis excogitandas.

## C A P U T I.

*Quod incipientes propter multa  
Magistro indigent.*

**H**Æc tibi scribo, ut scias quomodo, 1. Tit.  
oporteat Te in Domo Domini con- 3. d.

versari, *que est Ecclesia Dei vivi*, ait Paulus discipulo suo Timotheo, quem præfecerat Ecclesiæ Ephesi Episcopum. Scribit duabus epistolis, dicens, quomodo conversari debeat in officio regiminis commissi, ut qui jam ab eo didicerat sanctè vivere per se, sciret etiam, qualiter deberet & alijs utiliter & merito-riè præesse. *Magna enim differentia inter scire humiliter subesse, & pacificè coesse, & utiliter præesse.* Bernar: Multos cernis sub magisterio quiete vivere, quos si jugo absolvas, verbis non posse quiescere, nec à qualibet re innoxios juvare. Rursum quosdam invenies, cum omnibus quantum in se est, pacificè vivere, minime quidem egere Magistro, nec tamen idonei magisterio. Quædam siquidem bona mediocritate contenti sunt, sicut eis mensuram gratiæ partitus est. Socialiter enim inter fratres sciunt pacificè vivere, super fratres verò positi, non solum inutiliter præsumunt, sed & insipienter & nequiter. Vtrisque ergò prioribus

bus meliores existunt, qui superiores  
esse sciunt. Unde non passim quem-  
libet de populo, docetur Moses cæ-  
teris præficere, sed eligere ex omni  
populo viros gnaros & idoneos, *qui*<sup>Exod.</sup>  
*judicent populum omni tempore.* *Qui*<sup>18. d.</sup>

enim suscipit officium, ut alios bo-  
nos faciat, oportet, ut hanc bonita-  
tis disciplinam prius in se studiosè  
exercendo didicerit, & ex frequen-  
ti usu in habitum verterit. Unde  
Dominus prius legitur fecisse, quæ  
post erat verbo docturus juxta illud  
Actorum: *Capit IESVS facere & do-*<sup>Act.</sup>  
*cere.* Incipientes indigent magistro<sup>1. a</sup>  
ut doceantur, quæ ignorant; scilicet,  
saluti suæ & profectui necessaria, &  
utilia quid vitare debeant, quid sape-  
re, quid facere, quid sperare, quid  
timere, & inter minus vel magis,  
bona vel mala discernere, dicente  
Paulo: *Indigetis, ut vos doceamini,*<sup>Heb.</sup>  
*quæ sint elementa exordij sermonum Dei.*<sup>5. d.</sup>

Item ut exercentur in operibus virtu-  
tum, quia non sufficit scire bonum,  
nisi etiam opere exercentur. Sicut  
qui audit medicinæ scientiam, &



postea practitando exercet eam, quia exercitium operis, plenius imprimit menti cujuslibet disciplinæ peritiam, quam solus auditus. Et quia imperfecti segniter se in virtutum studijs exercere solent, expedit, ut ab alio ad hoc aliquando compellantur. Ideò magistri solent discipulos suos, quos perfectos cupiunt fieri, in diversis virtutum exercitijs occupare, modo in operibus humilitatis, modo fraternæ charitatis, modo sobrietatis, modo devotionis, modo patientiæ, castitatis, taciturnitatis, obedienciæ, & aliarum virtutum, ut & ipsæ virtutes sic exerceantur, & usitentur, & vitia his contraria expugnentur; quia quantò magis virtus proficit, tantò plus vitium oppositum debilitatur, teste Apostolo, qui ait: *Educate illos in disciplinam* Item, *ut custodiantur, ne aut in peccatũ labantur, aut minus discretè in virtutum operibus exerceantur.* Teneræ enim mentes & à peccati affectu nondum plenè deterfæ, sæpè magis timore humano, quàm Divino à voragine pec-

*Eph.*  
*6. a.*

peccati detinentur. Ideo talibus expedit, superiorum magisterio subijci, per quos à periculis retrahantur, sicut parvuli à matre comminante ab aquæ mersione, & luporum moribus, defenduntur. Nam ait sapiens: *Servabit te ut eruaris de via Pro-*  
*mala, & ab hominibus, qui perversa lo-* *verb.*  
*quuntur.* Item, ut corrigantur, quia *2. c.*  
peccatum trahit semper ad deterius, sicut una febris præbet sæpè incentivum alteri graviori, & vulnus aliquando generat fistulam, nisi medicorum præcaveatur solertia. Ita, qui labitur in culpam, difficulter per se corrigitur, nisi fortioris auxilio fulciatur. Propter hoc enim vult Deus minoribus majores præesse, ut si ceciderint in peccatum, vel in aliquo negligentes fuerint & incauti, per eorum admonitiones, correptiones, cōdèrcitiones, & castigationes emendentur: quia si arbitrio suo relinquerentur, fortè nec reatum suum agnoscerent, vel torpentes diutius in cæno volutarentur, vel profundius mergerentur, juxta illud Ju-

*Jud. dæ: Hos quidem arguite judicatos, & c.*  
8. Necesse ergo est, eos magistro humiliter esse subditos: quia nisi quis medico obedienter obtemperet, non poterit ab infirmitate sanari. Infirmitates in homine sunt passionēs virtutum, dicente Luca: *Dedit illis*  
9. *a virtutem & potestatem super omnia dæmonia, & ut languores curarent.*

## CAPUT II.

*Qui sunt, qui magistro non indigent.*

**Q**ui autem pro se magistro non indigent, debent ita esse scientiā illuminati, quod nihil errent in his, quæ scire necessariò eos oportet, & qui decipi non possint ab homine vel dæmone, vel à proprio sensu sub specie boni, donum discretionis spirituum divinitus adepti, juxta illud: *Vbiq; & in omnibus institutus sum.* Debent etiam fervore devotionis ita esse repleti, quod sine alterius impulsu, noverint seipsos ad omne virtutis exercitium fideliter.



deliter extendere, prout semper fuerit optimum, teste Paulo qui ait: *Quæ retro sunt oblitus, ad ea quæ priora* *Ibid.*  
*sunt extendens meipsum, &c.* Debent *30.*  
quoque amore boni sic esse affecti, ut quasi naturaliter omne malum horreant & omne scandalum studiosè declinent, & sine offensa quiete cum omnibus conversentur, *sine offensione,* *Inquit Apostolus, estote* *1. Co. rinth. 10. g.*  
*fidèles & gentibus.* Debent etiam ita esse humiles in omnibus, ut nec de bonis habitis extollantur, nec malis omnino carere præsumant, ut omnes excessus cogitationis, locutionis, & omissionis in se subtiliter judicent, & districtè castigando emendent. Et in his omnibus sint ita stabiles, quod nec levitate, nec distractione aliqua, nec difficultate, vel metu, à statu suo valeant immutari. Unde Apostolus ait: *Quis nos* *Rom. 8. f.*  
*separabit à charitate Christi? &c.* Quia verò tales difficile est reperiri; ideo paucis convenit vivere absque obedientiæ jugo. Ideo, & qui alijs præsumunt, ut melius & cautiùs agant, ne-

cesse habent alijs subesse, à quibus  
regantur usque ad summum omni-  
um Pontificem, qui vice Christi ca-  
put est totius Ecclesiæ militantis.  
Qui ergo alijs præesse debent utili-  
ter, oportet eos varijs esse præditos  
virtutibus, & alias habere ad se,  
quibus irreprehensibiliter vivant, a-  
lias ad suos superiores, quibus hu-  
militer eis, in quibus debent, obe-  
diant, & alias ad subditos: quibus  
eos meritoriè regant, & ad melio-  
ra promoveant. Licet autem om-  
nes virtutes eminenter habere de-  
beat, qui ex officio habet omnes vir-  
tutes ducere; tamen quia numerus  
senarij est primus perfectus nume-  
rus sui generis perfectione, constans  
ex suis partibus aliquotis: ideo bo-  
nus animarum rector, maximè reli-  
giosus, inter cæteros debet singula-  
ribus virtutibus præfulgere, sicut I-  
saia *Isaia* scribit dicens: *Seraphim, quæ*  
*sunt præ eminentiora Cælestium spirituum*  
*agmina, sex alis ornata.* Et fortasse,  
ideo in tali similitudine, Sanctissi-  
mo Patri nostro Francisco in illa  
glo-

gloriosa visione Dominus apparuit,  
quando eum Passionis suæ stigmati-  
bus insignivit, ut ostenderet: sic a-  
latos spiritualiter esse debere, qui e-  
jus familiæ utiliter præesse deberent.  
Sic & quatuor animalia singula, ut <sup>Apos.</sup>  
dicitur in Apocalypsi, habebant <sup>4. c.</sup>  
*alas senas.*

### CAPUT III.

*Quod prima ala Prælatorum esse  
debet zelus justitiæ.*

**P**Rima ala rectoris animarum est  
zelus justitiæ, qua non potest ali-  
quid injustum, sine cordis murmu-  
re, in se & in alijs sustinere. Tan-  
tum enim quisque bonus æstiman-  
dus est, quanto plus & prius odit  
malum. Quantum enim res dili-  
gitur, tantum de ejus destructione <sup>Qua-</sup>  
doletur. Unde notandum, quod <sup>tuor</sup>  
sunt quatuor genera hominum, ingene-  
Religione vel in Ecclesia, quos bo-<sup>ra ho-</sup>  
nos dicere solemus. <sup>miniæ</sup>

Primi sunt, qui malum non fa-<sup>solent</sup>  
ciunt <sup>boni.</sup>



ciunt, nec tamen in bonis operibus  
se studiosè exercent, ut qui quietè  
& pacificè cum alijs vivunt, nullum  
offendentes, nec pravo opere scan-  
dalizantes, ut habetur in primo Re-  
1. Re. gum: *Homines isti satis boni fuerunt,*  
26. c. & non molesti &c. Nam in usu ha-  
bemus, tales dicere bonos esse, qui  
mites sunt moribus, & socialiter se  
cum omnibus habent, licet quò ad  
virtutum exercitia, aliquatenus de-  
fides videantur. Pueri etiam bap-  
tizati eodem modo boni iudicantur.

Secundi sunt meliores, qui ma-  
la nulla faciunt, insuper in bonis o-  
peribus se frequenter exercent, in  
sobrietate, castitate, humilitate, di-  
lectione proximi & orationis instan-  
tia, & similibus, quæ intelligunt esse  
bona. Sed hoc habent proprium,  
quòd, sicut nihil negligunt ex his,  
quæ possunt & sciunt, ita etiam vi-  
detur eis sufficere bonum, quod fa-  
ciunt, nec ad ampliora, & perfectio-  
ra Sanctitatis desideria incalescunt.  
Sufficit eis tantum vigilare, tantum  
orare, tantum pro Deo dare, vel  
jeju.

jejunare, vel laborare, & hujus-  
modi, & his contenti quiescunt, al-  
tiora alijs relinquentes. Undè Ec-  
clesiastes dicit: *Deprehendi nihil esse* *Ecc1.*  
*melius, quàm lætari hominem in opere* 3. 6  
*suo, & hanc esse partem illius.*

Tertij sunt adhuc his meliores,  
qui detestantur & fugiunt, & bona  
quæ possunt studiosè exercent, &  
cum omnia fecerint, quæ valent,  
parum se fecisse reputant, respectu  
eorum, quæ desiderant, scientes,  
quòd corporalis exercitatio *ad mo-*  
*dicum utilis ab Apostolo perhibetur.* Et 1.  
ideo viri mentales, & internæ devo- *Tim:*  
tionis saporem, & Dei familiarem 4. 6  
notitiàm, & amoris ejus experien-  
tiam suspirando desiderant, nihil se  
esse, vel habere judicantes, nec a-  
liquam consolationem de tempora-  
libus vel spiritualibus recipientes,  
quàmdiu pro voto prædictis vir-  
tutum exercitijs & devotionis dul-  
cedine non fruuntur, nec tamen  
contra aliorum vitia, & peccatorum  
pericula zelo fervoris inflammantur,  
cupientes omnes esse bonos & bea-  
tos;

tos; sed ubi hoc non inveniunt, nullo doloris vulnere sauciantur, sibi met intenti & Deo. Tales ad aliorum regimen vocati, minus in hac parte sunt idonei, quia propriæ quieti curam illorum postponunt. Juxta illud Judicum: *Numquid possum deferere dulcedinem meam, fructusq; suavissimos, & ire ut inter cetera ligna promovear?*

Quarti sunt optimi, qui cum prioribus bonis innocentiae & virtutum zelo justitiae & animarum calent; qui non recipiunt consolationem de propriæ salutis profectibus, nisi alios secum trahant ad Deum exemplo Domini, qui cum in se plenum semper habeat gaudium, non contentus gloriam solus habere, exivit assumptâ formâ servi, multos filios in gloriam secum adducere opere & doctrinâ: zelus enim justitiae quasi coccus bis tinctus duplici charitatis colore rutilat, amoris nempe Dei, & proximi. Amor Dei non tantum desiderat ejus dulcedine frui, & ei adhærere, sed etiam diligit ejus bene-



beneplacitum impleri, ejus cultum  
ampliari, & honorem sublimari.  
Vult enim eum ab omnibus agno-  
sci, ab omnibus amari, ab omnibus  
ei serviri, & super omnia honorari.  
Amor proximi desiderat non tantum  
ejus corporalem sospitatem, & tem-  
poralem prosperitatem; sed magis  
ejus æternam salutem. Ubi ergo  
charitas ista perfectior, ibi ferven-  
tius desiderium ista promovendi, &  
instantius studium & purius gaudi-  
um, ubi hæc invenit. Charitas e-  
nim, teste Paulo, *non querit quæ suæ*<sup>1. Co-  
rinth</sup>  
*sunt, sed quæ Dei sunt.* Quantum ve-<sup>13. o.</sup>  
rò diligis Deum, & quæ Dei sunt  
purius desideras, tantum doles de  
offensa Dei, ubi vides eum non a-  
gnosci, & ideo inhonorari; ubi vi-  
des eum non amari, & ei non obe-  
diri, & ejus cultum destrui, & ad-  
versarios multiplicari & lætificari.  
Et quantum diligis salutem proximi,  
tantum affligeris de perditione ejus  
& nocumento profectûs ejus. Et  
licet hæc charitas requiratur in o-  
mnibus amicis Dei, maximè tamen  
in

in vicarijs Dei, qui secundum cor  
Dei moveri debent amore justitiæ,  
& odio iniquitatis, juxta illud Psal.  
*Psalm. miltæ: Dilexisti justitiam &c.* Justi-  
44.6. tia potest hic dici observantia o-  
mnium, quæ saluti vel profectui ani-  
marum necessaria sunt. Horum  
quædam procedunt à lege æterna, ut  
puræ virtutes, humilitas, castitas,  
charitas, misericordia & similes, si-  
ne quibus nullus quocunque tem-  
pore poterit salvari, ad quæ etiam  
præcepta Dei in veteri, ac nova le-  
ge maxime ordinantur. Sicut Do-  
minus dicit ad dilectionem Dei, &  
proximi totam legem & Prophetas  
*Mat. spectare, juxta illud Mathæi: In his*  
2.6.c. *duobus mandatis &c.* Quædam pro-  
cedunt ab humana vice Dei insti-  
tutione, ut quæ per Ecclesiam pro  
communi utilitate Canonicè sunt  
præcepta, sicut ritus Sacramento-  
rum, & aliorum ad juris positivi  
præcepta pertinentium, extra Cano-  
num statuta, ab omnibus observen-  
tur, ita, ut quilibet observet illa,  
quæ conveniunt suo statui, & com-  
mu-

munitur omnibus imperata, laicis  
vel clericis. Quædam ex voto pro-  
prio proveniunt, ut ea ad quæ ne-  
mo cogitur, sed qui ea sponte vove-  
rit, jam velut ex præcepto Dei com-  
pellitur observare; ut continentia  
Religiosorum, & obedientia, & ab-  
dicatio proprij in monasterio, & a-  
lia quæ per regulam, vel cujusque  
Ordinis diffinitiones ejus professori-  
bus imponuntur. Undè dicitur in  
Deuteronomio: *Cum totum vove-* *Dent*  
*ris Domino, non tardabis reddere, quia* *23. d*  
*requirit illud Deus. Et si moratus fue-*  
*ris, reputabitur tibi in peccatum, si nolu-*  
*eris polliceri, absq; peccato eris. Quod*  
*autem semel egressum est de labijs tuis,*  
*observabis & facies sicut promissisti Do-*  
*mino Deo tuo, & propria voluntate &*  
*ore tuo locutus es. Quædam proce-*  
*dunt ex quadam habilitatione pro-*  
*fectûs spiritualis, quamvis aliàs non*  
*forent necessaria salutis, ut omnis di-*  
*sciplina Divini Officii, & singulorum*  
*officiorum in Religione, & officio-*  
*rum, & temporum in silentio, vi-*  
*ctu & habitu, labore, vigilijs &*  
*B cæte.*



cæteris spiritualibus disciplinis, in quibus singularum religionum observantiæ variantur, sicut cuique visum fuerit expedire. Quamvis autem in his non tanta vis salutis existat, quasi sine eis non sit salus; tamen transgressio eorum deformat religionis decorem, & profectum spiritualem, & aliorum ædificationem solet impedire. Sicut enim amor iustitiæ, studiosè ista in se & in alijs promovet, & congaudet, ubi vider ista sollicitè observari, ita è contrario dolet, & uritur, & accenditur pro transgressione illorum cum Psalmista qui ait: *Nonne qui oderunt te &c.* Quodam verò intimo sapore discernit, ut magis doleat de gravioribus transgressionibus & de levioribus minus. Sapiens enim quasque res ponderat, prout sunt, tam bonas, quàm malas. Insuper autem quandoque magna pro parvis reputat, & levia quasi maxima ponderat, trabem festucam iudicat, aliquando culicem deglutiendo camelum. *Decimatis mentam &*

*Psal.*  
*138.d*

*Luo.*

*11.f*

*rutame*

utam: & relinquitis quæ graviora sunt  
ait Salvator: tales zelo proprio fe-  
runtur, & non spiritu Dei in hac  
parte aguntur. Sicut quidam pro  
una inclinatione in choro neglecta,  
plus accenduntur puniendo, quàm  
pro longa detractiōe de alio religi-  
oso excitata. Gravius indignan-  
tur pro versiculo & rubricula ne-  
glecta, quàm pro magna perturba-  
tione cum scandalo procurata. Prin-  
cipaliter igitur cavenda & dolenda  
est transgressio præceptorum Dei,  
& deindè inviolabilium præcepto-  
rum Sanctæ Ecclesiæ, deindè illorum  
quæ sub voto voluntario sibi met  
quisque fecit necessaria, ut regulares  
observantiæ, maximè quæ sub præ-  
cepto sunt statutæ, deindè omnia  
scandala speciem mali quamcunque  
habentia, nempe avaritiæ, superbiæ,  
invidiæ, gastrimargiæ, iracundiæ,  
suspectæ familiaritatis, inobedien-  
tiæ, & similium vitiorum, quæ odo-  
rem famæ religiosorum, quo alij fi-  
deles debent ab eis ædificari, & ab  
eis discere, quid cavere debeant &

Be face-

facere, fateri faciunt, ut magis per  
eos inficiantur scandalo, quàm refi-  
ciantur virtutis exemplo, dicente  
*Rom.* *Apostolo: Nomen DEI per vos bla-*  
*2: d* *sphematur inter gentes.* Facilius au-  
tem gravius peccatum occultum cu-  
ratur, quàm tale scandalum, quia il-  
lud per secretam potest sanari pœni-  
tentiam, scandalum autem vix avel-  
litur à cordibus omnium, ad quos  
fortè pervenit.

Deindè cavenda est perturba-  
tio studij devotionis, ex qua fulcitur  
omnis vera religio, & omne virtutis  
exercitium impinguatur. Arida est  
omnis religio, quæ non oleo isto sa-  
ginatur. Instabilis est bonorum o-  
perum structura, quæ devotæ orati-  
onis frequentia non compaginatur,  
sicut paries lapidum sine cæmento.  
In omni Religione ubi devotionis  
fervor tepuerit, etiam aliarum vir-  
tutum machina incipit deficere, &  
*Mat.* *propinquare ruinæ: Lampades fatua-*  
*25: a* *rum virginum sine oleo extinguuntur.*  
ut ait Matthæus.

Deinde cavenda est negligentia  
exte-



exterioris disciplinæ, quæ pro deco-  
re religionis, & habilitationis pro-  
fectûs spiritualis statuta est, cujus  
desertio signum est neglectæ con-  
scientiæ, & interioris levitatis. Ta-  
lis autem disciplinæ observantia non  
ita mandatur, quasi aliter non liceat  
vivere, sed quia sic magis convenit  
propter honestatis conformitatem  
& uniformem fratrum conversatio-  
nem, nè pro libito quisque vivat &  
faciat, undè fortè alij turbentur. In  
talibus autem observantijs, quæ in  
se indifferentes sunt, sed propter a-  
liud statutæ, ut dictum est, major est  
habenda diligentia, ut benè serven-  
tur, quàm scrupulosè timendum, si  
ex aliqua surreptione quandoque  
transgrediantur; nisi fortè consuetu-  
do generaret deformitatem, & dissi-  
mulatio negligentiam nutrirer, tunc  
propter aliud malum consequens  
præcavendum, zelus disciplinæ dor-  
mire non debet.

Verus igitur justitiæ zelator  
primò cavet, ne malum aliquo mo-  
do faciat, vel doceat. Secundo nè

licentiet vel concedat .quacunque  
importunitate seu circumventionem  
mollitus. Tertiò nè faveat vel di-  
ligat fieri, etiamsi eo irrequisito fiat,  
vel absente. Quartò nè dissimulet  
& taceat quasi nesciens, cum ad eum  
pertineat arguere, & ostendere,  
quantum malum, & deterrere, nè  
ulterius audeant similia attentare.  
Quintò nè inultum esse patiat,ur,  
quia aliquod bonum parit peccati  
castigatio; scilicet, quòd ipse, qui  
fecit, prohibetur ultra peccare, di-  
*Ioan.* cente Domino: *Jam noli peccare, nè*  
*5. 2* *deterius tibi aliquid contingat.* Item  
quia purgatur à peccato, nè à Deo  
postea duriùs puniatur, ait enim  
*Prov.* scriptura: *Tu virgâ percuties illum,*  
*24. b* *& animam illius de inferno liberabis.*  
Item quia per hoc alij erudiuntur,  
ut caveant similia perpetrare, juxta  
*Prov.* illud: *Pestilente flagellato, sapientior*  
*18. d* *erit parvulus, id est, tenellus & novus*  
*cautior esse discet.* Item ipse prælatus,  
vicarius superni judicis, liberat  
animam suam à peccato negligentiæ,  
officium suum sic implendo.

Quod

Quod quia Heli sacerdos non fecit, <sup>1. Re:</sup>  
mortis sententiam cum filiis peccan- <sup>4. d.</sup>  
tibus excepit: ut habetur in 1. Re-  
gum. In hoc enim differunt lau-  
dabiles religiones & jam dilapsæ,  
non quòd nullus peccans in lauda-  
bilibus reperiatur, sed quòd nullus  
impunè peccare sinatur, & peccan-  
di aditus studiosè præcludantur, &  
incorrigibiles & alios inficientes eli-  
minentur, & boni foveantur & di-  
ligantur, ut perseverent, & in me-  
lius temper proficiant. Nam cum  
in conventu Angelorum ante con-  
firmationem, & in ordine Aposto-  
lorum sub magisterio Christi reperta  
sit pravitas, quis ordo bonorum in  
terra audeat sibi arrogare hanc præ-  
rogativam, quòd peccatum in eo  
non sit? quia etsi plurimi per DEI  
gratiam immunes ibi fuerint, sed  
non omnes. *Vos mundi estis sed non* <sup>Ioan.</sup>  
*omnes;* ait Dominus. Bonis enim, <sup>13. b</sup>  
quamdiu sunt hic in statu merendi,  
expedit aliquos malos secum habe-  
re, qui eis sint majoris occasio me-  
riti, quibus compatiantur in malis

suis, contra quos zelus eorum inardescat, quos corrigere laborent, quibus similes fieri pertimescant, qui eis sint tentationis materia, à quibus etiam persecutiones sustineant, & ex quorum consideratione confusi humilientur, quia tales non sunt, admoneantur. Gratiarum actionis ei, qui custodit eos, nè tales efficiantur. Si autem deessent bonis prædictarum virtutum occasiones, merita ipsorum tantò fierent etiam minora dicente Paulo: *Quæ enim seminaverit homo, hæc & metet.* Nec tamen diligendi sunt mali seu fovendi, sed tolerandi: maximè quorum occulta sunt mala, & alios non inficiunt, & est spes de correctione ipsorum. Ubi verò ista defecerit, ibi sine gravi detrimento sustineri non possunt: & ideò eliminandi sunt, nè putetur eorum pravitas bonis placere. Interim etiam dum tolerantur, puniendi sunt stimulis admonitionum, correctionum, confusio-num, & castigationum; urgendi etiam fomenti exhortationum, consola-



solationum, & orationum, & promissionum, si fortè convalescant de infirmitate, & fortes fiant. Præcludenda est eis via peccandi, & temptationis aditus obstruendi, quod etiam bonis expedit, nè opportunitas mali faciat eos deteriores. Prælatus enim vicarius DEI, cui data est potestas à Domino super familiam suam, & cui debent subditi ea de causa vice Domini obedire, si non corrigit delinquentes, si permittit sub se vitia crescere, & consuetudines malas oriri, & jam exortas roborari & dilatari, si videt regulares observantias dilabi, & transgressionem multiplicari, & pro posse non obviat tam præsentibus malis, quàm imminentibus, triplicem Deo reddet rationem.

Primò pro sua negligentia, quando non fecit ad quod officio tenebatur, nam ait sapiens: *Cum essetis ministri regni illius, non rectè judicastis, nec custodistis legem justitiæ, neq; secundum voluntatem ejus ambulastis. Herrendè & citò apparebit vobis; quoniam* judi-

Sap.  
6. 2

*judicium durissimum his, qui præsunt,  
fiet, &c.*

Secundò quòd omnia peccata  
subditorum, quæ poterat & debue-  
rat correxisse, & præcavisse, impu-  
tantur ei. Undè dicitur Ezechielis:  
*Exc- Si non fueris locutus, ut custodiat se im-  
ehiel, 33. c pius à sua via, ipse impietate sua mori-  
etur, sanguinem autem ejus de manu tua  
requiram.*

Tertiò, pro abusione honoris,  
& potestatis sibi collatæ, quam ad  
propriam gloriam & commodum  
retorsit, & non ad quod data est ei.  
*Mat. Tollite ab eo talentum, ait Christus:  
25. a & inutilem servum ejcite in tenebras  
exteriores ibi erit fletus & stridor den-  
tium.* Ostendat ergò bonus zelator;  
quantum diligat Deum, in eo, quod  
beneplacitum ejus in se & in alijs  
promoveat, nè ab hoc zelo molle-  
scat per desidiam, nec labore lasse-  
tur, nec consilijs flectatur, nec astu-  
tiji circumveniat, nec amicitia,  
nec blandimentis deliniatur, nec  
minus terreatur, nec per diuturnæ  
pravæ consuetudinis præscriptionem  
despe-

desperet, quin suum officium exequatur.

## C A P U T IV.

### *Quod secunda ala Prælatorum est Pietas.*

**S**ecunda ala hujus Ecclesiastici Seraph: est pietas, siue fraterna compassio, ut sicut eum charitas DEI ad zelum justitiæ inflammat, ita fraterna dilectio ad pietatem informet. Nam etsi vitij debetur virga feriens, infirmitati tamen necessarius est baculus sustentans, dicente Propheta: *Virga tua & baculus tuus* &c. & Paulo: *In virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis?* Sic & ille Samaritanus vulneribus illius semivivi relictus, infudit vinum zeli ferventis, & oleum pietatis mitigantis. Alia est autem infirmitas corporis, alia mentis, & utraque indiget compassionem.

*Psal.*

*22. a*

*1 Cor.*

*4. d*

Infirmitas corporis triplex est.  
Primi sunt infirmi decumbentes in lectu-

lectulis, vel in acutis, vel in alijs  
infirmis gravibus laborantes.  
Alij sunt infirmi per domicilium,  
vel etiam per terram quandoque de  
ambulantes, & tamen sæpè gravi-  
bus doloribus afflicti, ut calculosi,  
infistulati, ponderosi & similes. Ter-  
tij determinatam infirmitatem non  
habentes, sed tamen corpore debi-  
les, & viribus exhausti, ut senes, &  
laboribus confecti, vel naturali in-  
firmitate depressi, seu quandoque  
accidentali languore ad tempus at-  
triti. His est triplici pietate subve-  
niendum, scilicet remedijs medi-  
cinalibus, si congruè potest fieri.  
Item relaxatione rigoris, in victu,  
vestitu, vigilijs, & hujusmodi. I-  
tem exemptione laboris, in officijs,  
servitijs, decursibus, & hujusmodi,  
prout cujusque necessitas exquirat:  
ita quòd primis de primo, secundis  
de secundo, tertijs de tertio, juxta  
singulorù indigentiam specialiter suc-  
curratur. Omnis humanitas est in-  
firmis & debilibus exhibenda, quia  
flagellati sunt à Domino: si super  
hoc



hoc ab hominibus tribulantur, ipsa  
eorum miseria clamat ad Patrem  
misericordiarum contra illos, qui  
eos tribulant conquerendo, dicente *Psal.*  
David: *Quoniam quem tu percussisti* 88. a  
*persecuti sunt: & super dolorem vulne-*  
*rum meorum addiderunt &c.* Infir-  
mus enim, quia afflictus sibi met sub-  
venire non valet, eo ipso amplius  
tribulatur, quia ab his, à quibus de-  
beret, non consolatur, non à labore  
relevatur, non subvenitur indigen-  
ti, nec habet sibi compatiemem,  
juxta illud Propheticum: *In conspe-* *Psal.*  
*ctu tuo sunt omnes qui tribulant me; im-* 68. a  
*properium exspectavit cor meum & mi-*  
*seriam. Et sustinui qui simul contri-*  
*staretur, & non fuit; & qui consola-*  
*retur, & non inveni. Et dederunt in*  
*escam meam fel exprobrationis, & in siti*  
*mea potaverunt me aceto objurgationis.*  
Fiant ergò eis, quæ sequuntur &c.  
Bonus autem Prælati agnoscit se  
fratrum suorum Patrem, non Do-  
minum, & exhibet se eis medicum,  
non tyrannum: nec reputat eos ut  
jumenta sua, vel servos emptionis;  
sed

sed ut filios hæreditatis supernæ  
confortes: & facit eis, sicut veller  
sibi fieri, si similiter indigeret. Sed  
fortes, & sani non sentiunt; quod  
sentit æger, ideò nesciunt eis com-  
pati; scient autem postea cum do-  
lebunt. Quòd si obijciant, quia  
sæpè fingunt se quidam debiliores,  
quàm sint, numquid propter hoc o-  
mnes sunt hypocritæ judicandi? è  
contrariò pro paucis justis, ut ha-  
*Gen.* betur in Genesi, multis malis Do-  
*18. d* minus voluerit pepercisse.

Triplici autem ratione magis  
indigent infirmi subsidio pietatis;  
quàm sani & robusti: Primò pro-  
pter sustentationem vitæ; quia sei-  
psos non valent procurare, si tunc  
etiam ab alijs non procurantur, co-  
guntur deficere, & non possunt sub-  
*2.* sistere, juxta illud: *Nè penitus pereat,*  
*Reg.* *qui abjectus est.* Secundò propter re-  
*34. c* staurationem sanitatis & virium,  
quas in infirmitate perdiderunt.  
Cum enim sanus & fortis solus in-  
digeat sustentamento, ut quod ha-  
bet, conservet æger; & debilis in-  
diget

20  
diget duplici refectione, nè pereat,  
& perdat, quod adhuc habet, & re-  
paret quòd amisit, dicente Domino:  
*Ab eo qui non habet, etiam quod vide-* Luc.  
*tur habere, auferetur.* Tertiò pro- 19. 2  
pter consolationis relevamen, quia  
cum sic multipliciter affligantur, so-  
latium est eis, cum vident alios sibi  
compati, & ad reparationis suæ stu-  
dium fideliter cooperari: & dicunt  
cum Saul: *Benedicti vos à Domino,* 12.  
*quia doluistis vicem meam.* Reg.  
13. c

Sed dicunt aliqui: Illis debili-  
bus dignè subvenitur, de quibus est  
spes convalescentiæ, in illis verò de  
quibus non præsumitur; quòd ali-  
quando convalescant, inutiliter con-  
sumuntur expensæ. Hoc rectè di-  
ceretur, si non propter meritum  
charitatis, sed propter retributio-  
nem humanæ utilitatis, deberet in-  
firmis misericordia exhiberi. Qui  
autem propter hoc infirmo subvenit,  
ut cum sanatus fuerit, benefactum  
illud servando retribuat, merito  
charitatis se privat. Ubi enim ma-  
ior miseria, ibi clarior misERICOR-  
dia

dia apparet, & purior charitas. Expedi-  
t ergò Prælatum, quandoque  
experiri infirmitates cæterorum: ut  
*Heb.* dilcat compati, juxta illud: *Non*  
*4. d* habemus Pontificem, qui non possit com-  
pati infirmitatibus nostris &c.

*Infir-* Infirmorum mente etiam sunt  
*moriū* tria genera. Primi, qui ex devo-  
*mente* tionis defectu, vel tentationis im-  
*tria* pulsu, proni sunt ad scandala, &  
*gene-* peccata, ex facili occasione vacillan-  
*ra.* tes, & ad lapsum proclives, ut ait  
Apostolus: *Inter vos multi infirmi,*  
*1.* & imbecilles. &c.

*Cor.*

*11.*

Secundi, qui licet bonæ volun-  
tatis sint, & devoti; tamen ex levi  
correctione. vel inveſtiva, objurga-  
tione effecti pusillanimes, aut coin-  
cidunt in quâdam desperationis dif-  
fidentiam, aut prorumpunt in gra-  
vem commotionis impatientiam;  
undè postmodum dolent, & cæteri  
quâdoque turbantur. Undè Paulus:

*Rom.* Debemus nos firmiores, imbecillitates &c.

*15. a*

Tertij sunt omnes generaliter  
imperfecti, qui in diversis virtutum  
studijs sæpè vacillant, & varijs pas-  
sionum



fionum febribus sentiunt se interdum etiam reluctantes pulsari, modò elationis, modò iræ, modò acediæ, & invidiæ, concupiscentiæ, gulæ, & aliorum vitiorum, tam carnalium, quàm spiritualium, qui dicere debent cum Psalmista: *Miserere mei Domine, quoniã infirmus sum. &c. Psal.* Remedia his infirmitatibus adhibenda sunt, ut subtrahatur eis occasio scandali, opportunitas peccandi, nè videant undè infirmentur, vel audiant, & nè sæpè permittantur extra domum vagari: Dina enim, ut ait scriptura, egressa domo corrupta est: & per exhortationes crebras exemplis patientiæ, confortentur, & à duris increpationibus, donec convalescant de infirmitate, parcatur eis & alijs offensis, quibus perturbentur. Unde Apostolus: *Patres Col. 3 nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant, Qui enim amplius commovet satis per se commotum, quasi provocat contra se canem latrantem, ut mordeat eum.* Item æquanimiter mores, &  
C imper-

imperfectiones eorum supportentur  
*Eccl.* Nam dicit sapiens: *Non omnes omnia*  
*1. d. in* possunt. Sicut autem rudibus, & mi-  
*sensu.* nus peritis, solent Doctores eorum  
 imperitiæ ignoscere, cum minùs re-  
 ctè sentiant, ita & virtuosi benignè  
 supportant aliorum defectus, scien-  
 tes, quòd non omnes possunt æqua-  
 liter esse perfecti, & quasi parvulis  
 & teneris in Christo graviora, quàm  
 quàm valeant portare, onera non  
 imponunt, nec ab eis exigunt ea,  
 quæ vires ipsorum excedunt. Hinc  
*Gen:* in Genesi: *Nôsti quòd parvulos habe-*  
*33. c* *am teneros & oves, & boves fœtas me-*  
*cum, quas si plus in ambulando fecero*  
*laborare, morientur unâ die cuncti gre-*  
*ges hoc est.* Qui parvulos imperfe-  
 ctos, & aliquam bonam habentes  
 voluntatem, quasi fœtus in utero,  
 plus urget in exercitio virtutis,  
 quàm secundum gratiam, quam ac-  
 ceperunt; etiam illud quòd jam ha-  
 bent, supra vires agitando, extinguit  
 in eis: quòd prævidens Paulus ait:  
*1. Th:* *Facti sumus parvuli in medio vestrâ,*  
*2.* *tanquam si nutrix foveat filios suos, quòd*  
 ita

ita humiliter & piè blanditus sum vobis,  
 condescendens vestræ teneritudini & im-  
 perfectioni. Quo contra de duris, & <sup>Eccel.</sup>  
 non compassivis pastoribus conque- <sup>34. a</sup>  
 ritur Dominus: Quod infirmum fuit,  
 non solidastis, & quod ægrotum, non sa-  
 nastis, & quod fractum non alligastis, &  
 quod perierat non quæsistis. Sed ea auste- <sup>Bern:</sup>  
 ritate imperastis eis, & cum potentia, <sup>Serm:</sup>  
 & c. & Bernardus: Ut quid gravatis <sup>23. in</sup>  
 jugum vestrum, cum cernitis discipulo- <sup>Can.</sup>  
 rum, quorum vos potius jugum portare <sup>ante</sup>  
 debetis? Ponite onera, producite ubera, <sup>med,</sup>  
 pœora lactate, quiescant. Et si inter- <sup>paucis</sup>  
 dum severitate opus sit, paterna sit, <sup>mu-</sup>  
 non tyrannica juxta illud: Porta eos <sup>tatis.</sup>  
 in sinu tuo, sicut portat mulier infantu- <sup>Num</sup>  
 lum suum, & defer in terram, pro qua <sup>II. c</sup>  
 juravi, & c.

## CAPUT V.

Quod tertia Prælatorum ala est.  
 patientia.

**T**ertia ala Ecclesiastici Seraph: est  
 patientia & constans longanimi-  
 tas.

tas. Sicut enim tectum tabernaculi, ut interiora munda manerent & nitida, excepit in se pulveres, & imbres, & ventorum impulsus, ita superiores, qui fideliter subditos suos defendunt à turbine peccati, necesse est sæpè diversarum excipere tempestates adversitatum, sicut gallina pro pullis se obijcit milvo, ut eos defendat.

*Patientia in tribus necessaria Prælato.* Tria verò sunt inter alia, in quibus patientia ei necessaria maximè videtur. Primò propter multiplices labores & curas, & occupationes diversimodè emergentes, Cura enim continua urget eum, tam de spiritualis providentia disciplinæ, quàm de corporalis subsidij provisione. Undè & Apostoli non solum de spiritualibus, sed & temporalibus fidelium necessitatibus, maximè pauperum, solliciti erant, juxta illud: *Iacobus & Ioannes & Cephas dexterarum dederunt mihi & Barnabæ societatis, ut nos in gentes, ipsi autem in Circumcisione, scilicet Euangelij prædicationem extenderent, tantum ut pauperum Christi-*

*Gal.  
2. b*



*Christi memores essemus, quòd etiam sollicitus fui hoc ipsum facere, &c. Dominus quoque turbas, quas verbo salutis pavit, etiam pane corporali in deserto se sustinentes, cùm aliundè non haberent, refecit. Occupa-*  
*Mar. 6. f*  
*tiones quoque variæ tam ex dome-*  
*sticis curis, quàm extraneis causis*  
*frequentes emergunt, quibus cogitur aliquatenus implicari, & quomodo se illis expediat, anxari. Ex his etiam labores plurimi crescent discursuum, vigiliarum, & tractatum, & aliarum fatigationum, pro quibus omnibus patientia ei necessaria est, ita, ut Moyses mitissimus, & Deo familiarissimus propter hoc, in plures onus gubernationis populi sit partitus, quasi non valens tot negotia sustinere, sicut scriptum est:*

*Non valeo solus vestra negotia sustinere, Deut*  
*& pondus, ac iurgia, date ex vobis vi-*  
*ros sapientes & gnaros, & quorum con-*  
*versatio probata sit in tribubus vestris,*  
*& ponam vobis eos Principes &c.*

Secundò est ei patientia necessaria, pro tardo profectu illorum, in

quibus continuo fatigatur. Videt enim paucos eorum proficere, videt post, quia per multos conatus suos, ea quæ multo labore in modico jam emendari cæperant, ex facili iterum dilabuntur, & propter plures difficultates, & obstacula profectum spiritualem impediencia, quasi in desperationem tendere fructum laboris sui, sicut qui multa seminavit, & pauca conspicit oriri, videt etiam quandoque, quæ personaliter jubet & ordinat, negligenter impleri & servari, & sæpè sub specie boni, latenter malum subintrare, ita quòd non audeat apertè ut malum redarguere, cum bonum in superficie appareat, & tamen in fine per hoc majus bonum destruitur, & apertioribus malis aditus aperitur, verbi gratia, ut multi salventur, plures quam opportunè tenere possumus, recipimus. Sed ipsa tandem multiplicatio, erit paupertatis nostræ obfuscatio, dum plures velint pluribus gaudere, non carere : indè sequitur frequentior discursus, pro  
acqui-

acquirendo necessaria, exquiruntur  
viæ insolitæ in petendo, incautiùs  
agitur contra regulam; vel recipi-  
endo : quies devotionis extinguitur,  
mores religiosi in desuetudinem ver-  
tuntur, consvescunt fratres libenter  
euagari, & diversa carnis commo-  
da foris venari, familiaritates in re-  
gula prohibitas, contrahere, mu-  
nera à confitentibus quærere, ædi-  
ficationes animarum pro questu  
vendere, divitibus adulari, arcas  
dilatare, sumptuosa palatia exalta-  
re, scandala non curare, & Dei ho-  
nor, qui ex nostra sancta conversa-  
tione, & aliorum exindè ædificatio-  
ne provenire debuerat, agendo his  
contraria, conculcatur. Idem est  
de præpropera promotione juve-  
num, & nondum probatorum ad  
ordines, & officia confessionis, præ-  
dicationis, & prælationis. Idem de  
pluribus quæ coram hominibus sunt  
alicujus apparentiæ, sed religionis  
puritatem interiùs coram Deo ob-  
scurant, & rudes in religione, qui  
internè non sapiunt, putantes in his

exterioribus honestatibus, totam vim spiritualis conversationis constare, magno zelo eas defendunt, & de veris virtutibus, & spiritualibus non curant. Hæc & alia plurima videns spiritualis prælatus, qui omnia in veritate dijudicat, tabescit, uritur, & non valens corrigere pro desiderio, in virtute patientiæ mirabiliter exercetur, dicit cum Prophe-

*Psal. ta: Tabescere me fecit zelus meus, & 118. f. zelus domûs tuæ comedit, &c.*

*& Ps.*

*68. b*

Tertio necessaria est ei patientia, pro ingratitude illorum, pro quibus tanta sollicitudine laborat, scilicet quod vix unquam eis satisfacit, quin semper conquerantur, quod aliter posset eis & melius facere si vellet, quod sæpè perplexus est, an debeat eorum importunitatibus cedere, & acquiescere in omnibus, quæ cupiunt, vel rigidè tenere, quod credit esse magis expediens, juxta illud Pauli: *Quid eligam ignoro, coarctor enim &c.* Item quod invertuntur ei plurima quæ facit, & interpretantur ad deterius, & su-



& super his visitant eum, & murmurant, & accusant, & detrahunt ei, & sumunt indè materiam scandalì, unde putabat se Deo & ipsis obsequium præstitisse, ita, quod vix in aliquo potest inveniri remedium, in hoc quod ordinat, aut quod facit, quin semper aliquibus displiceat & turbentur. Item, quòd etiam in faciem quidam resistunt ei, vel literis arguunt eum, & despiciunt, & concitant alios, ut se ei opponant, vel astutè impediunt, nè possit perficere quæ debet. His & alijs adversis quibus diversimodè impetitur, triplici patientia studeat se opponere. Primò ut modestè & maturè benignè ad singula respondeat, & impetum fervoris reprimat, nè in voce aut vultu seu moribus impatièntiam ostendat. Tunc enim magis proficit per patientiam, & tandem devincit, quos impetuosè agendo amplius provocaret. Sic Gedeon <sup>Iudic</sup> modestè respondens viris Ephraim <sup>8.</sup> contra se iurgentibus, compescuit spiritum eorum, quo tuebant.

Nam

**Prov** Nam teste sapiente: *Responsio mollis*

**15. a** *frangit iram, sermo durus suscitatur furorem.* Vix enim commotio commotione sedatur, & vitium vitio non sanatur. Impatientia enim prælati confundit, quæ promovere poterat bona. His modis alios scandalizat,

**Prov** juxta illud: *Qui impatiens est exaltatur*

**14. d** *stultitiam suam, scilicet alijs pandendo.* Reddit enim subditis & alijs contemptibilem, ut dicitur in Pro-

**Prov** verbis: *Qui vanus & excors est, pate-*

**12. b** *bit contemptui.* Facit eum exosum & horrendum, juxta illud Ecclesia-

**Ecl.** *stici: Terribilis est in Civitate sua ho-*

**9. d** *mo linguosus, & temerarius in verbo suo odibilis erit.* Provocat alios ad impatientiam, dicente scriptura:

**Prov** *Vir iracundus provocat rixas, qui autem*

**15. c** *patiens est, mitigat suscitatas.* Non

audent ei subditi necessitatem suam

aperire, juxta illud Job: *Si ceperimus loqui tibi, forsitan molestè accipies.*

**Job.**  
**4. a** *Replet domum murmure, & ranco-*

**Prov.** *re, ut patet in Proverbis: Qui con-*

**11. d** *turbat domum suam, possidebit ventos,*

*scilicet conspirationum. Teneros*

**mente**

mente fugat, & pusillanimes facit,  
sicut dixit Salomon: *Spiritus ad ira- Prov*  
*scendum facilem quis poterit sustinere?* 18. c

Nemo audet eum monere de his,  
quæ forent emendanda, ut patet in  
primo Regum: *Ipse est filius Belial,* 1.  
*ita ut nemo possit ei loqui.* Reg: 25.

Secundo studeat esse pacificus,  
ut nec vindicet se de illatis injurijs,  
nec in corde oderit illos, nec cu-  
ram segnius agat: nec quærat eos,  
à se remove, imò lubentius te-  
neat eos ut per hoc & illos & alios  
ædificet, benefaciendo ingratis, & ut  
per se virtutis exercitium in eis ha-  
beat; exemplo summi Pastoris, qui  
ait: eritis filij Altissimi, quia ipse  
benignus est, super ingratos & ma-  
los. Cum enim sit propriè officium  
pastoris docere virtutes, si vitiosos  
removet à se quos docebit? Si me-  
dicus fugit ægrotos, quos curabit?  
si fortis tyro declinat impetentes  
se, quomodo assequetur triumphum  
gloriæ? Si negotiator negligit mer-  
ces, in quibus magna lucretur, quo-  
modò poterit ditari? Indè est quòd  
inter

inter alios tot Sanctificati sunt Episcopi, & Prælati; quia tam agendo bona, quàm patiendo adversa, & alios ædificando, ad alta perfectionis culmina officij sui occasione pervenerunt, dicente Paulo: *Qui Epi-*

*1. Tim. 3. c.* *scopatum desiderat &c.*

Tertio si patiens, non minus sit voluntarius, & studiosus ad exequenda ea, quæ officij sui sollicitudo requirit, propter tædium laboris, vel tarditatem profectûs, vel importunitates subditorum, vel alia gravamina, quia sic ad alta merita

*2. Par 15. b.* pervenitur, juxta illud: *Vos ergo confortamini, & non dissolvantur manus vestræ, erit enim merces operi vestro.*

Istæ manus Prælati sunt instantia in agendo, & patientia in sufferendo, quod gravat: quæ si non dissolvantur per desidiam, seu intolerantiam, merces æterna ei cumulatur. Per

*2. Reg 7. b.* has namque adversitates rector à peccatorum pulvere purgatur, quem contrahit ex humanæ infirmitatis surreptione: In multis enim offendimus omnes, etiam in pluribus negotijs



gotijs plures negligentiae sæpè fiunt,  
à quibus purgari necesse habent hic  
Prælati, nè illic durius puniantur,  
juxta illud: *Si iniquè aliquid gesserit, 2 Reg  
corripiam eum in virga virorum, & in 7. b  
plagis filiorum hominum.*

Item per has dum deprimitur,  
à tumore superbiæ custoditur, quæ  
potentibus periculosius infidiatur,  
dum & sublimitas officij, & liber-  
tatis licentia, & boni operis placen-  
tia, facilè mentem ejus extollerent,  
nisi adversitatis jugum collum præ-  
sumptionis ejus humiliaret, & sic à  
superbiæ voragine defensaret: Nam  
in Job legitur: *Erudiens instituit di-<sup>Job.</sup>  
sciplina, ut avertat hominem ab his, quæ<sup>33. b</sup>  
fecit, & liberet eum desuper cruens ani-  
mam ejus à corruptione, & vitam illius,  
ut non transeat in gladium. Increpat  
quoque per dolorem in lecto &c. Cu-  
stos enim salutis, & profectus boni  
rektoris est humiliatio adversitatis,  
sine qua eam successus prosperitatis  
citò relevasset in ventum præsum-  
ptionis. Undè David secundum  
cor Dei electus, quando premeba-  
tur*

tur adversis, devotissimus fuit & humilis; quando autem extollebatur prosperis, incidit in culpam offensionis, ipso attestante cum dicit: *Psalm. 118. num mihi quia humiliasti me &c.* Item ut dictum est, meritum ejus exinde multiplicatur, dum non solum pro bonis, quæ in se & alijs promovet, gloriam acquirit, sed & pro adversis, quæ patitur magnificè coronatur, sicut aurum quod per ignem probatum, fit pulchrius & pretiosius, sicut scriptum est: *Sap. 3. b. aurum in fornace probavit &c.* Sæpè autem spiritualis profectus crescit, dum non sentitur; & roboratur, cum magis infirmari putatur, juxta illud: *Mat. 4. c. Sic est Regnum Dei, quem admodum si homo jaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte ac die, & semen germinet & crescat dum nescit ille &c.* Non autem mirum, si omnes conatus rectoris, non proficiunt in omnibus; cum nec Dei operatio in omnibus proficiat ad salutem ipsorum; & multi sint vocati, & pauci electi. Omnia enim quæ  
femi-

feminantur, non convalescunt, & qui thesauros effodiunt libenter multam terram eruperant, ut modicum auri, vel argenti reperiant. Tantus autem profectus est boni rectoris, quantum foret detrimentum, si non esset, sicut lux tantum est bonum, quantum ejus absentia malum. Animare etiam debet rectorem ad laboris tolerantiam, quod non minùs meretur in illis, qui deficiunt, vel modicum proficiunt, quàm in his qui maximè proficiunt. Non enim dicit Apostolus: Unus <sup>1. Cor</sup> quisque propriam mercedem acci- <sup>3. b</sup> piet, secundùm suum profectum, sed secundum suum laborem. Dei enim est incrementum dare, plùs enim laborat doctòr in indocili, quàm in docili discipulo: & ideò apud istum æstimatorem laboris, plùs meretur. In terra sterili & saxosa agricola plus laborat, & si fructus paucior, sed pretium majus. Et quæ difficiliùs elaborantur, sæpè carius venduntur.

## CAPUT VI.

*Quarta Prelatorum ala est, quod sit exemplaris in vita.*

**Q**uarta ala est, ut sit exemplaris in vita. Ipsa namque debet cæteris esse norma vivendi, ut quæ docet verbis, ostendat actionum figuris; sicut qui Geometriam docet, pingit in sabulo figurarum demonstrationes, ut quod dicit, melius capiatur: nam dicitur in Actis: *Capit*  
*Act. 1. a* **JESVS facere, & docere.** & alibi.  
*Joan. 23. b* *Exemplum dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis, & vos ita faciatis.* Ge-  
*Judic 7. c* *deon ait suis: Quod me facere videtis, hoc facite.* Quamvis igitur non solum in præfatis, sed in omnibus virtutum exemplis debeat rector præcedere subditos, specialiter tamen in tribus: scilicet in communis observantiæ conformitate, in mansuetudinis humilitate, & in maturitatis honestate. Undè Apostolus: *Tit. 2. b* *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate,*  
&



*& in gravitate.* Communem vitam cum cæteris observet, in victu, vestitu, & labore, ut non vacet convivij, & potationibus, cum alijs sobrio cibo & potu utatur, nec sit eis dissimilis habitu, cum quibus est ei professio communis. Nec à labore cæterorum se subtrahat, qui illos jubet in eisdem laboribus exerceri. Pastor si se à grege segregat, oves infidijs luporum exponit. Sanus sit sanis, & infirmus infirmis, velut alter Paulus, qui dicebat: *Filius sum* <sup>1. Corinth</sup> *infirmus infirmis*, scilicet exemplar, <sup>9. d</sup> ut infirmos lucrarer. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. Nam si sanus, debiliter vivat, facit eos exemplo suo carnales. Si verò infirmus recusat infirmorum remedia, facit eos pusillanimes innuens, quòd aut velit eos similiter facere, aut non cupiat eis, ut melius fiat illis. Alacrius certat miles in acie, si ducem suum secum cernit laborem certaminis tolerare. Unde <sup>AA.</sup> in Actis dicitur: *In omni tempore* <sup>1. d</sup> *quo intravit, & exivit inter nos*

*Dominus IESVS, incipiens à baptisma-  
te Joannis, usq; ad diem, quâ assumptus  
est à nobis, &c. Hoc est à primo tem-  
pore, quo cæpit habere discipulos  
post baptismum, usque quo ascendit  
ad Patrem, semper exemplo suo e-  
rudivit nos; intrans, familiariter  
cum discipulis vivendo? & exiens  
utiliter cum turbis, prout congrue-  
bat, conversando.*

*Sit etiam humilis moribus, ut  
mores ejus ostendant eum, non alta  
de se sentire, nec affectare prælatio-  
nem, sed timere, & coactum tene-  
re, & magis desiderare subesse, &  
eos quibus præest, meliores se, judi-  
care, & eorum potius se servum,  
quàm magistrum vel Dominum re-  
putare. Qui major est in vobis, fiat  
Luc. 22. c sicut minor: & qui præcessor est, sicut  
Eccl. 23. a ministrator, ait Dominus: Ego autem  
in medio vestrum sum, sicut qui mini-  
strat &c. Undè in Ecclesiastico di-  
Eccl. citur: Rectorem te posuerunt, &c.*

*23. a Sit etiam humilis affabilitate, ut  
subditi facilem accessum ad eum ha-  
beant, & fiducialiter ei loqui, de  
quibus*

quibus indigent, audeant; & patienter eos audiat, & benignè eis satisfaciat, & studiosè instruat, & alacriter exhortetur, studeat magis amari, quàm timeri, quia lubentius obeditur ei, qui diligitur, quàm qui timetur. Obedientia dilectionis propriæ est voluntaria, timoris autem magis est coacta. Quanto ergò illa habet de voluntario, tanto sublimior est in merito, finis autem officij regiminis est, commissos sibi ad vitam æternam dirigere, & ad similia virtutum merita fideliter promovere.

Sit etiam humilis in usu rerum temporalium, ut nihil habeat pomposum, vel diligat, sed omnia quæ habere videtur, paupertatem voluntariam demonstrent, & humilitatem ostendant, scilicet vestes, libri, cella, lectulus, utensilia, mensa, pallia, & hujusmodi, ut nihil in omnibus appareat, quòd notam jactantiæ, vel curiositatis habet, nec talia fieri ab alijs patiatur. Similia etenim similibus congaudent, alta

sublimibus, humilia humilibus delectando. Non est autem humilis cordis indicium curiosa quærere, pretiosa affectare, & excelsa ambire.

*Job.* Nam scriptum est: *Omne sublimis vi-*  
*41. d* *det, ipse est Rex super universos filios*  
*superbiæ.*

Maturitatis honestas perpenditur in tribus; scilicet, si non sit levis in moribus, videlicet in verbis, & jocis scurrilibus, & irreligiosis, quæ licet in se quandoque quasi grata putentur, minus tamen reverendum faciunt & verendum. Grego-

*Greg.* rius enim dicit: *Non facile ejus præ-*  
*bo. 3.* *dicatio recipitur, si levis in moribus vi-*  
*in E-* *detur.* Nam & si Prælatus, magis

*zech.* diligendus sit, expedit tamen ut ab  
*ante* insolentibus timeatur. Ipse amor

*med.* aliquo modo suavior sentitur, cum reverentia mixtus. Quod patet in amore summi Conditoris; cujus quo Majestas sublimior agnoscitur, dignationis dulcedo sapidius amatur,

*Psal.* sicut dicit Propheta: *Dulcis & re-*  
*34. b* *ctus Dominus, propter hoc legem dabit.*

Item si non sit levis in affectu  
per



per privatos amores notabiles tam ad fœminas, quam ad quaslibet leves personas. Licet enim majores in affectu præferendi sint minoribus, & omnes propter spem salutis in Christo amplectendi sint, in actu tamen exterioris exhibitionis, taliter se gerat ad omnes, ut nullus se ab eo contemni propter alios suspicetur, sed quilibet se ab eo diligi præsumat, & fiducialiter ei quasi singulari amico confidat: né alicui indignatio, & invidia in alijs nutriatur, sicut fratres Joseph qui oderunt eum, pro eo quòd à Patre singulariùs amaretur, ut dicitur in Genesi. *Gen.*

Item si non est levis in proposito, <sup>37.</sup>  
& inconstans in consilio, ut quod jam placet, mox displiceat, modo velit unum, modo contrarium, ubi rationabilis causa non apparet. Quis enim ejus judicio credat, vel voluntati se contemperet, quem in neutro stabilem agnoscat? Ideò ejus subjecti non possunt ejus revereri prudentiam, nec sciunt se parare ad voluntatis ejus obedientiam, & in  
D<sub>3</sub>      utroq;

utroq; non potest esse modicum no-  
cumentum. Propterea dicit Paulus:

1. Th. *Omnia probate, quod est bonum tenete,*  
5. d. *& facite, sine hesitatione, & retractio-*  
*nibus, quaecumq; facitis.* Ubi tamen

causa rationabilis subest justæ neces-  
sitatis vel piæ utilitatis, vel aliter a-  
liquid fieri expediat, non est hoc le-  
vitatis, sed maturitatis; quia sicut  
stultum esset melius mutare in de-  
terius, sic etiam stolidus est obstina-  
tio, tam pertinaciter inhærere con-  
ceptis, ut pro majori bono, & aper-  
to ab eis flecti non possit, juxta illud:

2. Th. *Nec putetis si diversa jubeamus, ex ani-*

16. b *mi nostri venire levitate, sed pro qua-*  
*litate & necessitate temporum, ut Rei-*  
*publicæ poscit utilitas ferre sententiam.*

Undè & Apostolus excusat se: Cum  
promiserit Corinthijs se venturum,  
quòd non levitate hoc promiserit,  
sed eorum utilitate, cum dicit: Vo-

2. Cor *lui prius venire ad vos & c. & in Ec-*

1. *clesiastico: Secundum judicem populi,*

Eccl. *sic & ministri ejus, & qualis rector est*

10. a *civitatis, tales & inhabitantes in ea.*

Boni magistri bonos discipulos  
face-

facere consueverunt, ut frequentius,  
multi fierent meliores in religioni-  
bus, & in Ecclesia, si melioris vitæ  
eis exempla à suis auctoribus pro-  
ponuntur. Negligentia verò hujus-  
modi ab illis, qui culpabiles sunt,  
districtè in iudicio requiretur. Nam  
Dominus dicit: *Ecce ego ipse super*<sup>Eze-  
chiel.</sup>  
*pastores, requiram gregem meum de ma-*<sup>34. c</sup>  
*nu eorum.* Doctrina verborum sine  
exemplis operum, est sicut cæmen-  
tum sine calce aridum, & invalidum.  
Ipsi lineabant parietem absque tem-  
peramento, dic eis, quòd casurus  
sit. De correctis exemplaribus cor-  
recta scribuntur volumina, de cor-  
ruptis corrupta. Tenaciùs inhæ-<sup>Eze.  
13. b</sup>  
ret doctrina operum, quàm verbo-  
rum. Nam cujus vita despicitur,  
restat, ut ejus prædicatio contemna-  
tur. Rector enim præcipuè ad hoc  
studere debet, ut sibi commissos fa-  
ciat Christiformes, id est formam  
vitæ ad doctrinam Christi eis im-  
primat, ut non solum mentè eum  
attendant, sed & moribus imitentur.  
Undè Apostolus ad Ephesios dicit:

*Eph:* *Estote imitatores DEI sicut filij, &c. &*  
*5. a* *ad Galatas: Filioli mei: quos iterum*  
*Gal.* *parturio donec Christus formetur in vo-*  
*4. c* *bis.* Sed cum ex verborum doctrina minus capiant de doctrina Christi, debent etiam formam ejus visibilem in seip[s]is ostendere, ut eis profundius imprimatur, dicētes cum  
*1. Cor* *Apostolo: Imitatores mei estote, sicut*  
*11. a* *& ego Christi:* quasi dicat: si formam Christi desideratis ad imitandum agnoscere, in meis hanc moribus considerate. Et ad Galatas: *Vivo autem*  
*Gal.* *jam non ego, vivit verò in me Christus.*  
*. d* Vicarius enim Christi, vicem Christi debet gerere, in beneplaciti ejus promotione, in potestatis ejus auctoritate, & in similitudinis ejus repræsentatione, scilicet ut ea quæ vult, promoveat in subditis, ut ejus auctoritate illa possit, quæ eis expediunt, ut eum se imitabilem illis moribus, & vita demonstret, idem dicente Apostolo alibi: *Non enim nos-*  
*2. Cor* *metip[s]os prædicamus, sed Jesum Chri-*  
*4. b* *stum Dominum nostrum, nos autem*  
*servos vestros per Jesum. Ille verò*  
*seipsum*



seipsum, & non Christum prædicat, qui gloriam propriam quærit dicendo, & qui malis exemplis se potius, quàm Christum ingerit subditis imitandum. Nam dicit Apostolus: *Emulantur vos non benè, sed Gal. excludere vos volunt, ut illos æmulemini, 4. c* hoc est, non bono zelo præsumunt vobis, qui per sua prava exempla excludunt vos ab imitatione Christi, ut mores eorum discatis & exempla sequamini.

## CAPUT VII.

*Quod quinta ala Prælatorum est  
circumspecta discretio.*

**Q**Vinta ala Ecclesiastici hujus **Se-**  
**graph:** est circumspecta discretio  
& provida faciendorum considera-  
tio. Quæ quam necessaria sit recto-<sup>3. Re.</sup>  
ri animarum, Salomon ostendit: qui<sup>3. b</sup>  
habens à Deo postulandi, quæ vel-  
let, optionem, prætermisiss omnibus,  
petivit sapientiam, sine qua as-  
seruit, non posse populum benè re-  
gi.

*Sap. gi.* Dabis ergo Domine cor servo tuo  
*6. a* docile, ut judicare possit populum tuum,  
discernere inter bonum & malum, & a-  
*Psal.* libi dicit: Ad vos ergo Reges sunt hi  
*2. b* sermones mei, ut discatis sapientiam, &  
non excedatis. & Psalmista? Et tunc  
*Mat.* Reges intelligite, erudimini qui judicatis  
*3. b* terram. Rector enim est dux gregis  
sibi commissi, & si ipse erraverit,  
grex in dispersione confusus, interi-  
bit. Sicut oculus est lux totius cor-  
poris, ita pastor, gregis commissi,  
juxta illud: vos estis lux mundi, &c.  
Secundum quod oculus est clarus,  
& obscurus, sic etiam corpus ab eo  
regitur directe, vel per devia.

*Du-* Duplex ergo circumspectio re-  
*plex* ctori necessaria est, ut sciat quid a-  
*circu* gendum sit; & qualiter. Nam nec  
*spe-* bonum simpliciter bonum est, nisi  
*ctio* bene fiat, idest sicut docet Bernar-  
*recto-* dus; Tolle discretionem, & virtus vi-  
*vis ne* tium erit, sine ipsa zelus præcipitat  
*cessa-* teste Apostolo, qui ait; Emulatio-  
*via.* nem Dei habent, sed non secundum sci-  
entiam; Item compassio condescen-  
dit usquequaque sub specie pietatis,  
sicut



cipua, in quibus debet ejus providentia vigilare. Undè dicitur in *Exod* xodo: Iubetur Pontifex ingrediens  
28. c sanctuarium, ut minister Domino, inter alia ornamenta semper in pectore rationale iudicium deferre, & in ipso quatuor ordines gemmarum, ita quòd quilibet ordo tres lapides contineat pretiosos, auro inclusos. Pontifex Domino ministrans, sanctuarium ingreditur, cum Prælatus curam animarum suscipit, ut in earum salvatione Deo gratissimum præstet obsequium. Nullum enim Deo gratius sacrificium, quàm zelus animarum. Qui inter alia virtutum insignia, semper debet rationis iudicio, quatuor ad officium suum spectantia, in pectore versare. Primum est, quomodò in statu debito, commissos sibi gubernet, ut boni sui proficiant, & persistant. Secundum, quomodò lapsos & devios corrigat, & emendet. Tertium exteriora negotia, quæ requiruntur, adedò congruè disponat. Quartum, quomodò se in his custodiat,

&

& gerat. Tres lapides in singulis  
versibus sunt, tria ad singula eorum  
quatuor pertinentia, ad statum de-  
bitum tenendum convenit, ut rector  
omnium subditorum, mores, consci-  
entias & vires perspicuè agnoscat,  
ut secundum quòd unicuique expe-  
dit, onus observantia regularis im-  
ponat. Non enim omnes omnia  
possunt æqualiter, & unus quasi pro-  
prium habet donum ex Deo, alius  
sic, alius verò sic. Undè in libro  
Numerorum dicitur: *Aaron, & filij* <sup>Nam</sup>  
*ejus intrabunt, ipsi quoque disponent o-* <sup>4. a</sup>  
*nera singulorum, & dividunt quid porta-*  
*re quis debeat,* Aaron & filij ejus  
sunt Prælati majores, & minores,  
qui debent intrare, id est interiora  
cujusque agnoscere, & secundum  
quòd convenit singulis, onus reli-  
giosæ conversationis imponere, &  
propter triplicem observantiæ qua-  
litate[m] quæ sunt tres lapides pre-  
tiosi, in primo versu quatuor ordi-  
nem prædicatorum.

Prima observantia consistit in  
illis, quæ sunt juxta cujusq; profes-  
sionis



fionis formam de necessitate salutis, quæ ita annexa sunt ordini & regulæ, ut eorum transgressio temeraria, inducat mortale peccatum, ut est obedientia præcepti, voluntaria paupertas, castitas, & alia præceptorie imperata, in quibus locum non habet dispensatio magistri, cum & ipse sit ad ea servanda ligatus. Hæc necesse est Prælatum vigilanter agnoscere, quia tenetur ea facere, ab omnibus studiosè servari, & nolentes cogere ad servandum, & pro nulla causa permittere, quantum in se fuerit, aliquem contrariè, etiam si magna propter hoc sibi, & fratribus tribulatio, seu dispendium immineret. *Quis nos separabit à charitate Christi*, ait Paulus: *tribulatio, an angustia? an persecutio, an fames? an nuditas, an periculum, an gladius?* quasi dicat: non debet. Hoc est contra illos qui dicunt, si sic, vel sic non acquireretur necessitas fratribus, nec possent hic aliquatenus sustentari. Cum talis forma conquirendi est contra regulam, & in scandalum, & reli-

Rom.  
8. f

religionis deformitatem: meliùs est  
ibi non esse Religiosos, ubi non pos-  
sunt, vel non volunt vivere, ut reli-  
giosi, quia tunc nec ipsi pereunt,  
nec alij de ipsis scandalizantur, di-  
cente Domino: *Qui scandalizaverit* *Mat.*  
*unum de pusillis istis, expedit ei, ut* *18.6*  
*ut* *ut*  
Quid ergò qui multos & magnos  
scandalizat? Ista consideratio prima  
debet esse gemma lucens in pectore  
Pontificis, idest, præ omnibus cu-  
randa.

Secunda versatur circa illa, quæ  
spectant exercitium altioris perfe-  
ctionis, scilicet singularis patientiæ,  
admirandæ humilitatis, stupendæ  
charitatis, arduæ sobrietatis, eximiæ  
paupertatis, & sublimis devotionis,  
& similium virtutum, ad quas debet  
rector commissos, exhortationibus,  
monitis, & exemplis efficacibus affi-  
cere, & attrahere, magis, quàm in-  
vitos cogere. Consilia enim perfe-  
ctionis svadentur, non imperantur,  
præter ea, quæ in voti emissionem ex-  
primuntur, ut Continentia. Præci-  
pua tamen causa Monasticæ institu-  
tionis

tionis fuit, ut esset schola palæstra-  
*Palæ*lis exercitij perfectionis, Palæstra ut  
*stra.* dicitur, fuit ludus nudè luctantium,  
qui se oleo perungebant, nè à col-  
luctantibus teneri possent, & ita ad  
terram deijci. Et aptè similatur à  
Paulo luctamini religiosorum, cum  
1. *Cer* dicit: *Omnis enim qui in agone conten-*  
9. *d* *dit, ab omnibus se abstinet.* Rector i-  
gitur & hanc gemmam ferat in pe-  
ctore, ut sectatores suos doceat, &  
provocet, non solum viam tenere,  
quâ salventur, sed etiam ad perfe-  
ctionem tendere, per quam subli-  
mem in Cælo gloriam assequantur.

Tertia consistit in illis, quæ nec  
sunt de pura necessitate salutis, nec  
de eminentia perfectionis, sed tã-  
men ad utriusq; acquisitionem, &  
conservationem, à sanctis Patribus  
aptè statuta sunt, ad exercitium bo-  
norum operum, & decorem ipsius  
religionis, & ad ædificationem intu-  
entium, ut sunt; jejunia, silentium,  
solemnitas Divinorum Officiorum,  
& exteriores corporalium exercita-  
tionum honestates, quæ juxta Apo-  
stolum

stolum tam utiles sunt, sicut instru-<sup>1.</sup>  
menta pro artificijs, quæ possent & <sup>Tim:</sup>  
aliter peragi à peritis, cum prius <sup>4. b</sup>  
fuerint artes, quàm talia instrumen-  
ta. Undè discretus Prælatus, cùm  
necessitas exigit, vel major utilitas  
requirit, dispensat in causa; pro ta-  
libus, pro loco & tempore, sine dif-  
ficultate, cum viderit expedire. U-  
bi autem major utilitas, vel neces-  
sitas non exigit, studiosè faciat ea  
servari. In hoc indiget Prælatus  
non modicâ discretionem, ut sciât in-  
ter rigorem & remissionem medi-  
um tenere. Si autem nimis fuerit  
rigidus, & ipse minus erit dilectus  
fratribus, & illi minus erunt vo-  
luntarij ad alia quæ utiliora, & ne-  
cessariora forent. Rursùm si fuerit  
plus quàm convenit remissus in ta-  
libus, citò major dissolutio subse-  
quetur. *Qui spernit modica, paula-* <sup>Eccl.</sup>  
*tim decidet, ait sapiens.* <sup>19.</sup>

Circa lapsorum correptionem  
discretio Prælati similiter vigere de-  
bet. Hic est ordo secundus, tres  
gemmas continens, quia triplex con-

E niven-

niventia, ad hoc est necessaria, sicut sunt tria genera delinquentium. Quidam enim cum deliquerunt, mox aut intus moti à spiritu, aut foris correpti ab homine, ad pœnitentiæ remedium confugiunt. Hic cum clementiæ fomentis medicus spiritualis remedia satisfactionis sic temperata debet adhibere, quibus & satisfaciatur Deo de offensis; & proximo de scandalo, ut cæteri peccare magis timeant, & tamen propter levitatem remedij ipsos non pœniteat, se pœnitentiæ submisisse, nam *Gal.* dicit Paulus: *Si præoccupatus fuerit*  
*6. a homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis* Subaudi medici *hujusmodi instruite in spiritu lenitatis: considerans temetipsum, &c.* Id est, talem ei satisfactionem imponite, per quam cognoscat pondus reatus sui, ita tamen clementer, sicut tibi met velles alium compati, si tali peccato delinqueres. Et hæc est una gemma secundi ordinis, discretio talis. Alij cum delinquant, tegunt, palliant, defendunt, & virus interius latet:  
Et



Et licèt rector ex certis indicijs deprehendat ibi saniam putridam esse collectam, tamen non ità erumpet exterius, nec per evidens testimonium, nec per voluntariam confessionem, quòd possit opportunè ferro apertæ correctionis secare, si corripit, non proficit, & videtur magis vitiorum diffamator, quàm vitiosorum corrector: sed movetur & dissimulat, uritur, & anxiatur, tam pro anima fratris, quàm pro se; quia non corrigit delinquentem. Cùm ergò aliud congruè facere non possit, oportet, dissimulet, patientiam suam exerceat, & quòd arguendo non valet, orando laboret obtinere, ut aut Deus citius demùm corrigat, aut latentem ejus malitiam detegat, ut aliquod remedium apponatur. Sicut Dominus Judam proditorem, diu tacitè toleravit, quòd eum apertè non corripuit, donec in tantum ejus iniquitas crevit, quòd per se patenter erupit. Quæ quamdiù latuit, licèt in se lethali-  
ter ægrotaret, tamen alijs non no-

cuit, & ideò irreprehensibiliter potuit tacitè tolerari, nam dicit Do-

*Mat:* minus in Matthæo: *Sinite utraq; cre-*  
13. *d* *scere usq; ad messem id est, zizania cum*

*Apoc.* tritico, & in Apocalypsi dicitur:  
*ult.* *Qui in sordibus est sordescat adhuc.* De-

bet tamen talibus, ubi potest cautè caveri ab occasione peccandi; & in communi moneri debent, ut resipi-

*Mat.* fiant juxta illud: *Væ homini isti, per*

26. *c* *quem Filius hominis tradetur,* sed cum ad tam singulare facinus, non potuisset Judas subito proruisse, nisi diu paulatim in deterius semper prolapsus, apparet eum à Domino in malo statu diu occultè toleratum.

*Isaia* *Ego tacens & quasi non videns* Talis

57. *c* ergò dissimulatio in corde rectoris, multà discretione indiget, ut in neutro deviet à justo. Et hæc est gemma secundi ordinis, secunda in pectore sacerdotis. Tertij offendunt graviter, apertè, & non recipiunt debitam correctionem, vel fictè recipiunt, quia non emendantur, & alij ex eis fiunt deteriores, vel scandalizantur de ipsis, vel imi-

tari

cari eos incipiunt, si vident eos  
 impunè peccare, volentes sibi par-  
 ci, sicut illis parcitur. Ubicunq;  
 ergò quatuor illa conveniunt, scili-  
 cèt, graviter, apertè peccare, &  
 non esse spem correctionis propter  
 obstinationem seu inveteratam mali  
 consuetudinem, & alios infici, per  
 ejus exemplum, vel scandalizari;  
 quia talia tolerantur: quid restat,  
 nisi ut ovis morbida abijciatur, &  
 membrum putridum præcidatur, nè  
 sana indè inficiantur, & corrumpant-  
 tur? Undè dicit Apostolus: *Vti-*  
*nam & abscindantur, qui vos contur-*  
*bant, & ad Corinthios: Auferte ma-*  
*lum ex vobismetipsis. Quòd infide-*  
*lis discedit, discedat. Et Lucas di-*  
*cit: Succide ergo illam, scilicet ficum*  
*infructuosam, ut quid etiam terram*  
*occupat? & Matthæus: Omnis arbor*  
*quæ non fert fructum bonum excidetur.*  
 Et in Numeris: *Præcipe filiis Israel,*  
*ut eijciant de castris omnem leprosum,*  
*& qui semine fluit pollutusq; est super*  
*mortuo, nè contaminent ea, cum habita-*  
*verint vobiscum, &c. At ista tamen*

non debent impetu fieri, sed maturo consilio prudentium, & spiritum Dei, & donum consilij habentium, *Eccl.* Omnia cum consilio fac! & post factum  
*32. d* non penitebis, & in *Matthæo*: Qui  
*Math* scandalizaverit unum ex pusillis istis, qui  
*18.* in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Hoc est cujus vita in habitu religionis magis scandalizat simplices, quàm ædificet, expedit, ut foris missus, solus damnetur, quàm per eum sacra religio contaminetur.

Tertius ordo versatur circa negotia quæ per Prælatum sunt disponenda, quorum alia expedit, ut alijs disponenda committat, alia per seipsum disponat, alia præcidat, & removeat, quantum valet. Sic Christus commisit alia discipulis procuranda, ut Judæ loculos, sibimet retinuit prædicationis & curationis officium, ut patet in *Luca*: Requisitus enim ut inter fratres quosdam hæreditatem divideret, respondit:  
*Luc.* Homo; quis me constituit judicem, aut di-  
*12. b* viso-

40  
visorem inter vos? Exteriora & temporalia corporalis necessitatis officia, si per seipsum voluerit actu disponere, impeditur ab interiorum & meliorum provisione, quia sparsus ex se mentis oculus minus videt interiora, & necessaria salutis. Unde in Exodo dicitur: *Esse tu populo* <sup>Exod. 18. c</sup>  
*in his quæ sunt ad Deum: & levius feres partito in alios onere, scilicet leviorum,* ut in Actis: *Non est æquum vos* <sup>Act. 6. a</sup>  
*relinquere verbum Dei, & ministrare mensis, &c.* Si alios non haberet, quibus curam exteriorum committeret, potius deberet ab alio fraudẽ in temporalibus pati, quàm ipse Prælatus in talibus occuparetur, exemplo Christi, qui sciens Judam esse furem, tamen permisit eum exteriora procurare, juxta illud: *Fur* <sup>Ioan. 12. n</sup>  
*erat, & loculos habebat, & ea quæ mittebantur portabat.* Hoc est contra illos qui facilius inveniunt, quibus curam animarum committant, quam rerum suarum temporalium: cum incomparabiliter majus sit dispendium periclitari animas, quàm



res perire. Spiritualia verò & quæ  
ad salutem necessaria sunt, & pro-  
fectum virtutum principaliter debet  
animarum custos & rector sibi met  
curanda retinere, cum hæc sint de  
substantia Officij Pastoralis, & de  
his maximè sit in iudicio rationem  
Domino redditurus. Hæc sunt: qua-  
liter regula studiosè servetur, & a-  
lia statuta, & ordinis disciplina. I-  
tem, quòd pax & dilectio inter fra-  
tres. Item ad ipsum pertinet con-  
scientias singulorum agnoscere, de  
quibuslibet perplexitatibus, expe-  
dire, pericula peccatorum prævi-  
dere & præcavere, monere fratres  
ut proficiant, corrigere corrigenda,  
elucidare dubia, informare singulos,  
qualiter officia sibi commissa con-  
gruè administrent, quò & fratribus,  
prout convenit, sufficiant, & con-  
scientiam non offendant. Ubi ve-  
rò non potest hominibus satis fieri,  
nisi cum offensa Dei, ibi servetur ad  
Deum obedientia, & ad homines  
patientia, & dicamus cum Petro:  
*Obedire oportet Deo magis quàm homi-  
nibus.* Præla-

Prælati verò gerit vicem capituli in corpore fraternitatis, ut cum alia membra debita sunt actionibus sibi competentibus, caput omnibus præsidendo provideat, quasi omnium sensuum capax & omnia regens, & sensum, & motum omnibus transmittens, per iussiones, vel concessiones sanctæ obedientiæ, quasi quorundam cōpaginatione nervorum: unde & caput singulari actione non occupatur, ut vacet omnium membrorum provisioni. Omnibus enim proficit, pro omnibus audit, odoratur, gustat, & loquitur; sic & Prælati sibi commisit. *Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus reddituri,* ait Apostolus. Superflua verò & non necessaria salutis, vel profectui animarum negotia, expedit præcideret, & tam à se, quàm à fratribus quantum opportunè poterit removere. Cum enim propter temporis brevitatem, & diei malitiam, vix necessarijs sufficimus disponendis, si supervacuis vel alienis volumus occupari negotijs, negligimus utiliora,

Heb.  
13.

& meliora, cum distractus animus ad plura, fit minor ad singula providè peragenda. Indè fit aliquoties, cum Prælati & religiosi nimis se exterioribus occupationibus implicant ædificiorum, librorum, causarum, & aliorum, quibus fructuosius carent, ut non solum meliora interim negligant, sed etiam conscientiam sæpius inquinent, & ex usu exteriorum tenebrescat oculus mentis, ad contemplationem spiritualium & interiorum, & tepeſcat ad desiderium supernorum. Sicut enim humores noxi affluunt, ubi fuerit in corpore læſio, nisi cautè removeantur, nè fiat ibi tumor, vel ulcus; ita & negotia crescunt ad intentionem spiritus, qui se eis acquieverit occupari. Ideò discretio Prælati debet providè prospicere quid ex quolibet eventu possit consequi, & quæ negotia admittere, vel quantum expediat ea exequi, circumſpectè rimari.

*Ecclesi.* Ait enim sapiens: *Fili nè multi sint*  
*11. b* *actus tui.* Qui sarcinam satis gravem portat, imprudens est, si adhuc  
*onera*

onera plura sibi portanda imponit,  
quibus potest opportunè carere.

Super omnia verò debet semet-  
ipsum rector circumspicere, nè alijs  
providens seipsum negligat: nè alios  
salvans, seipsum in periculum de-  
mergat, *Quid enim prodest homini, <sup>Mat.</sup>  
si mundum universum lucretur: anima <sup>26. b</sup>  
verò suæ detrimentum patiatur?* Hic  
est quartus ordo gemmarum tripli-  
ci circumspeditione: quasi pretioso-  
rum trium lapidum ornatu com-  
plendus, ait enim Joannes: *Videte  
vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis, <sup>2.</sup>  
supple, in alijs: sed ut mercedem <sup>Joan.</sup>  
plenam suscipiatis.*

Una circumspectio sui, versa-  
tùr circa conscientiae serenitatem,  
ut illa semper secunda sit & munda.  
Secunda sit, ut nihil velit, agat, jube-  
at, vel permittat illicitum, & inde-  
cens, professioni quæ contrarium,  
in quo peccatum, seu scandalum de-  
prehendatur. Munda, ut de bonis  
quæ fecit, vel promovet, gloriam  
ab hominibus non capet, nec sibi-  
met exindè immoderatè placeat so-  
lius

lius Dei, beneplacitum in omnibus  
quærens, ut quæ pro eo facit, id est,  
vice Dei, etiam purè faciat propter  
eum & ipsius amorem. *Si oculus tu-*  
*us simplex fuerit, totum corpus tuum lu-*  
*cidum erit,* hoc est, si intuitus inten-  
tionis purus fuerit charitate, totum  
corpus bonæ operationis dignum e-  
rit præmio lucis æternæ. Si autem  
nequam fuerit, &c. Scrutetur ergò  
conscientiam suam sollicitè dijudi-  
cans quid egerit, quid omiserit de  
agendis, & quo fine bona fecerit, &  
de malis doleat, & confiteatur, &  
corrigat, & caveat, de bonis verò  
non in se, sed in Domino glorietur

*1. Cor.* cum Apostolo; qui ait: *Si nosmeti-*

*11. g.* *ipsos dijudicaremus, non utique judicare-*  
*mur: Qui pulverem ab alijs detergit,*  
*vix potest transire, nisi & ipse pulvere*  
*respergatur quem etiam in se deter-*  
*gere necesse habet, juxta illud: Me-*

*Luc.* *4. d.* *dice cur a te ipsum.* De bonis verò  
quæ facit sic lætetur, ut indè non  
extollatur, æstimans quòd non pro-  
pter se, sed propter alios quibus  
præest, Deus dederit ei benè facere,

vel



vel dicere, vel sentire.

Alia circumspēctio sui versatur circa exteriores mores, & verba, quibus oportet eum alijs magis quā sibiimet deservire. Qui enim pluribus cogitur vivere ad exemplum, & satisfacere singulis, & omnibus placere, multā indiget discretione, ut medium valeat tenere, nè sit nimis tristis vel hilaris, nimis severus, vel lenis, nimis socialis vel alienus, nimis tacitus vel verbosus, nimis durè loquens vel blandè, nimis rigidus vel remissus, nimis sæpè cum hospitibus vel rarò, nimis lautè reficiens vel tenuiter, nimis facta fratrum observans vel dissimulans, nimis fovens aliquos vel alios parvipendens, & similia. Cum ergò non possit semper teneri, quòd de omnibus placeat; minus tamen deviat, si ad benignitatis partem plùs declinat; per quā redditur subditis magis amabilis, ob quā libentiùs obtemperant, & audaciùs ad eum recurrunt, in quibus indigent, & alacriùs imitantur. Ipsa enim potestatis

statis auctoritas facit eum satis timendum subditis, etsi huic jungitur austeritatis severitas, pavidis fit mentibus onerosa. *Vos autem cum*  
*34. a austeritate imperabitis eis, & cum potentia, & dispersæ sunt oves meæ dicit Do-*  
*Eccel. minus: Et in Ecclesiastico: Noli esse*  
*4. d quasi leo in domo tua, subvertens domesticos tuos.* Hinc est quodd ipse summus Princeps Pastorum Dominus JESUS tantam nobis benignitatis charitatem exhibuit, ut se faceret amabilem, & ita imitabilem, ut per amorem suæ humanitatis, traheret ad amorem & cognitionem suæ Divinitatis, ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilem amorem rapiamur. Sic & Vicarius Christi Prælati, ad hoc maximè studeat à subditis diligi, ut sic facilius trahat eos ad amorem Christi. In omni tamen dubio semper magis inclinatur se ad illud, quod secundum veritatis judicium virtuti charitatis & humilitatis, & professæ puritati magis consonat, & Evangelicæ perfectioni.

Ultimò etiam ipsa discretio,  
quæ cætera omnia dijudicat, cir-  
cumspiciat seipsam, nè ei contingat  
ut oculo corporis, qui cum alia vi-  
deat, non videt seipsum: videlicet  
plùs sapiat quàm oportet sapere, nè  
sibi plùs credat quàm expedit, nè sit  
sapiens in oculis suis, quia teste Bea-  
to Gregorio: *sicut subditorum tentatio* <sup>Greg</sup>  
*est, reprehendere in Prælatiis, quod in* <sup>in sen</sup>  
*multis non rectè agant, ita Prælatorum* <sup>su lib</sup>  
*tentatio est, quod se cæteris Sapientiores* <sup>25.</sup>  
*æstimant.* Undè dicitur: *Vidisti ho-* <sup>14.</sup>  
*minem sapientem sibi videri, magis illo*  
*spem habebit stultus.* Stultus enim si- <sup>Pro</sup>  
bimet non confidens, quærit confi- <sup>26. b</sup>  
lium à sapientibus, ne decipiatur:  
ille autem de se plùs quàm debet  
præsumit, etiam ubi errat, rectè se  
plerumque sentire deceptus putat.  
Inter omnes autem tentationes vi-  
detur ista periculiosior cuiq; Chri-  
stiano, scilicet, proprio sensui ni-  
mis inniti. Cum enim nemo repe-  
riatur ita perspicacis intelligentiæ,  
quin possit in aliquibus falli, qui hoc  
totum & solùm reputat justum,  
quòd

quòd ipse senserit, astuto adversario ad varias seductiones sub specie boni liberum aditum pandit. Ait enim *Psal.*  
*9. c* Psalmista: *Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem.* Ibi enim libentius insidiatur, ubi majores meritorum divitias cernit inquiri, ut ibi innocentem inquirat & occidat, ubi se Deo magis obsequium præstare sperabat. Undè cautum est semper rectori, consilia libenter audire, & humiliter quærere. Et in hoc triplex humilitas consistit. Primò, si alij idem sentiunt, quòd & ipse, securior est quòd non decipiatur. Secundò quidquid fecerit, cum prudentium consilio, si aliquid indè evenerit contrarij; minùs ei poterit imputari, quàm si de suo tantùm sensu id fecisset. Tertiò quid sæpè in merito humilitatis tulit, Deus dat ei agnoscere per se, vel alium, quòd ante non intellexit. Hinc Moyses, cui Deus  
*Exod.*  
*18. c* facie ad faciem loquebatur, consilium Petri loceri sui gratum habuit  
*Gal.*  
*2. 6* & servavit. Hinc Apostolus Paulus

us spiritu sancto repletus, Evange-  
 lium quod per revelationem IESU  
 Christi didicerat, ipsius instinctu a-  
 scendens Hierusalem, cum Petro &  
 Joanne & Jacobo coapostolis suis  
 consulit, ut esset securior in prædi-  
 cando, cum ab eis non discordaret,  
 & exemplum per hoc daret fidelibus  
 Prælati consilium requirendi: O- *Eccl.*  
*mnia cum consilio fac, & post factum non* 32. *d*  
*pænitebis*, ait scriptura. Alioquin  
 verò cum ad officium regiminis af-  
 surgunt, ita se continuos, repletos  
 spiritu scientiæ reputant, ut omnia  
 antecessorum suorum facta stulta ju-  
 dicent & perversa: alij verò è con-  
 trariò cum ab eodem absolvuntur  
 officio, quæcunque successores eo-  
 rum faciunt, simili modo conde-  
 mnant, non attendentes, quod sicut  
 ipsi aliorum facta deprimunt, ita e-  
 orum facta alij possunt despicere,  
 huic dicit Isaias: *Væ qui spernis, non* *Isaia*  
*ne & ipse sperneris?* Nullorum enim 33. *a*  
 facta tam studiosè solent ab alijs  
 observando notari, sicut illorum qui  
 aliorum facta severè dijudicant, si

F

fortè



fortè in quo ipsi alios arguunt, reprehensibiles deprehendantur.

Sunt enim duo genera hominum, quorum consilia prudens rector non facilè debet recipere, scilicèt adulatores, & detractores. Primi istorum seducunt eum, ut magis de se, quàm expedit, præsumat:

*Isaia* juxta illud: *Qui bonum te dicunt, ipsi*  
*3. c* *te decipiunt, & viam gressuum tuorum*  
*dissipant, nè de te vera sentiàs, humi-*  
*litate propriæ cognitionis: secun-*  
*di inducunt eum ut pejus, quàm*  
*habet, de alijs suspicando sentiatur, &*  
*sæpè innocentes condemnet, & pri-*  
*usquàm veritatem rei plenè cogno-*

*Est b.* scit, dicente scriptura: *Aures prin-*  
*16. a* *cipum simplices, & ex sui natura illud*  
*æstimantes, callida fraude decipiuntur,*  
*& malis quorundam suggestioni-*  
*bus, regum studia depravantur, ut*  
*eos qui credita sibi officia diligen-*  
*ter observant, & ita cuncta agunt,*  
*ut omni laude sint digni, mendacio-*  
*rum cuniculis contentur subvertere,*  
*&c. Cum autem tribus de causis*  
*soleat requiri consilium, scilicet,*  
*propter*

propter emendationem, ut discatur de quo dubitatur, propter auctoritatem ut magis habeat vigoris quod per tales consultum fuerit, & propter pacem, nè habeant aliqui occasionem murmurandi: propter primam causam, consulendi sunt prudentiores, propter secundam nominationes, & propter tertiam omnes ad quos negotium pertinere videtur. Sed quia singularia sine numero sunt, in quibus discretio est necessaria, non potest dari certa & communis regula, quæ valeat, pro omnibus.

## CAPUT VIII.

*Quod sexta Prælatorum ala est devotio ad Deum.*

**S**exta & ultima ala, sine qua reliquæ perfici non valent, maximè est necessaria, ut sit devotus ad Deum per quem zelus justitiæ accenditur, pietas compassionis infunditur, patientia roboratur, exem-

F2                      plum

plum bonum conditur, discretio clarificatur. Hæc unctio spiritûs, docens de omnibus, quæ expediuntur salutis undè dicit Joannes: *Vos*  
*2. Ioan.* *unctiorem habetis à Spiritu Sancto, &*  
*2. d* *nostris omnia & non necesse habetis ut aliquis vos doceat: Sed sicut unctio*  
*Ioan.* *eius docet vos de omnibus, Devotio*  
*14. d* *mentem illuminat ad cognoscendum quid sit melius. Undè Dominus dicit: Docebit vos omnia & suggeret, &c. Inflamat ad appedendum bonum. Undè & in Ecclesia-*  
*Eccl.* *stico dicitur: Qui edunt me, adhuc*  
*24. c* *esuriunt; & qui bibunt me, &c. Ror-*  
*Phil.* *borat ad perficiendum: Deus est enim*  
*2. c* *qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. Facit hor-*  
*Psal.* *re peccata, dicente Psalmista: Iniquitatem odio habui. In Apocalypsi,*  
*118.* *liber comestus dulcis gustu, amari-*  
*Apoc.* *cat ventrem. Actiones ordinat ad*  
*10. d* *virtutes: sicut dicitur in Canticis:*  
*Cant.* *2. a* *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Mores*  
*Tob.* *exteriùs componit & verba, sicut dicit Tobias: Nunquam cum ludètibz*  
*3. c* *miscui*

niscui me, neq; cum eis qui in levitate  
 ambulant. Scientiam fidei dulcē red-  
 dit. Sapientia enim secundum no-  
 men suum est, id est, sapida scien-  
 tia, spem in fiduciam erigit. Ipse Rom.  
8. c  
 enim Spiritus S. reddit testimonium no-  
 bis, quod sumus filij DEI. Amorem  
 Dei accendit nam dicit: Charitas Dei Rom.  
5. a  
Exod  
33. b  
 diffusa est in cordibus vestris per spiri-  
 tum Sanctum qui datus est nobis. Deo  
 familiarem efficit juxta illud: Lo-  
 quebatur Dominus cum Moyse, si-  
 cut homo loqui solet ad amicum su-  
 um. Dat fiduciam impetrandi pe-  
 tita, sicut habebat Joannes cum di-  
 cebat: fiduciam habemus ad Deum, & I.  
Ioan.  
3.  
 quodcunque petierimus accipiemus. O-  
 rationem impinguat Psalmus: Ho- Psal.  
19. a  
Eccl.  
38. b  
 locustum tuum pingue fiat, & in Ec-  
 clesiastico, ait enim: Impingua obla-  
 tionem. Pium & affectuosum facit,  
 juxta illud: suavis, humanus, & beni- Sap.  
7. b  
 gnus est Spiritus sapientie. Cor hu-  
 miliat, ut ait Isaias: Super quem re-  
 quiescet spiritus meus, nisi super humi- Isaia  
66. a  
 lem, &c. Oleum spiritum premit  
 in olla fervente. Contra adversa

constantia n̄ præstat. Unde dicit  
*Psal.* Psalmista: *Dominus illuminatio mea &*  
 26. *a* *salus mea quem timebo.* Et Apostolus:  
*Rom.* *Quis nos separabit à charitate Christi:*  
 8. *g* *Omnia opera bona delectabilia facit*  
*Sap.* *juxta illud: Non habet amaritudinem*  
 8. *d* *conversatio illius, nec tedium, sed leti-*  
*tiam & gaudium.* Mentem in super-  
 na elevat, Si direxerit ad Deum  
 cor suum spiritum ejus & flatum ad  
 se trahet. Mundum vilescere facit  
*Eccl.* dicente Ecclesiaste: *Vidi quæ sunt*  
 1. *c* *cuncta sub sole, & ecce omnia vanitas.*  
 Desiderare cælestia cogit. Hinc A-  
*Phil.* postolus dicit: *Coarctor è duobus de-*  
 1. *e* *siderium habens, dissolvi, & esse cum*  
*Christo.* Peccata delet, & pœnas  
*Luc.* peccati. Unde ait Dominus: *Remit-*  
 7. *g* *tuntur ei peccata multa, quoniam dilexit*  
*multum.* Merita sublimat, teste sa-  
*Sap.* piente, qui ait: *Si divitiæ appetuntur,*  
 8. *a* *quid sapientiâ locupletius, quæ omnia o-*  
*peratur?* Proximos maximè ædificat.  
*Eccl.* Unde dicitur: *Offerte illi incensum di-*  
 45. *c* *gnum in odorem suavitatis.* Et Christi  
 2. *Cor* *bonus odor sumus.* Dæmones fugat.  
 7. *d* *Nam fumus ejus extricat omne ge-*  
 nus



nus dæmoniorū. Angelos invitat &  
 Sanctos: ait enim Psalmista: *Præve-*  
*nerunt Principes conjuncti Psallentibus,* *Tob.*  
 & Tobias: *Quando orabas cum lachry-*  
*mis, &c.* Hæc & multa alia devo- *12. c*  
 tionis gratia confert. Ideò præci-  
 puè rector animarum studiosus  
 esse debet, eam habere, per  
 quam semper informetur, quid  
 faciat, adjuvetur & possit, conser-  
 vetur nè deviet. Non enim solum  
 pro se orare necesse habet, sed eti-  
 am pro illis, qui sibi commissi sunt  
 quos non sufficit sine Divino auxilio  
 custodire. *Nam nisi Dominus custo-* *Psal.*  
*dierit civitatem, &c.* Est enim Præ *126.*  
 latus mediator inter Deum & sub-  
 ditos, ut sicut negotium Dei gerit  
 apud illos, docendo, corrigendo,  
 sursum agendo; ita etiam negotia e-  
 orum studeat apud Deum fideliter  
 promovere, placendo, gratiam im-  
 petrando, & conservando à malo.  
 Unde scriptum est: *Ego sequester &* *Deus*  
*medius fui inter Deum & vos, &c.* *5. a*

Alia autem devotio communis, *Tri-*  
 alia specialis, alia assidua. Commu- *plex*  
 nis *devo-*  
 tio.

nis in Divinis officiis: specialis in orationibus, assidua in omnibus agendis. Circa Divina triplicem debet habere diligentiam; devotionis, scilicet ut omnia fiant ordinatè & non confusè sine erroris hæsitatione: ut quisque deputatum ministerium congruè exequatur. Unde dicit:

1. Cor. *Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis*: nam dicitur in Paralipomenis: David & omnis exercitus segregaverunt in ministerium Domini, qui prophetaverunt in citharis, psalterijs, & cymbalis, secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. Item ut strenuè & non pigrè seu desidiosè opus Domini, scilicet Divini cultûs officium

1. peragatur. Quia agit Hieremias: *Malac. 2. 17. Par: ledictus qui facit opus Dei fraudulenter, &c.* Item, ut devotè & reverenter sine aliqua dissolutione, & strepitu distinctè & attentè Divina officia persolvantur, sicut in conspectu Angelorum, & in præsentia Dei sicut dicitur in Ecclesiastico: *In omni corde de ore collaudate, & benedicite Nomini Domini.*

Offici-

*Officium enim Divinum in Ecclesia  
Spiritus Sanctus ordinavit fieri  
quinque de causis.*

**P**rimò propter imitationem Cæle-  
stis concentûs, quo Sancti Ange-  
li in cælo assiduè in præsentia Dei e-  
jus laudibus sint intenti. Undè di-  
cit Psalmista: *Beati qui habitant in do-* *ps. 1.*  
*mo tua, Domine in sæcula seculorum lau-* *83. a*  
*dabunt te.* Cùm enim secundùm pro-  
missionem suam dicat Dominus: *Ec-*  
*ce ego vobiscum sum omnibus diebus, us-* *Mat.*  
*que ad consummationem sæculi,* hic di- *28. d*  
gnetur Christus nobiscum esse vera-  
citer tam sacramentaliter, quàm spi-  
ritualiter; dignum est, nos ei pro  
modulo nostro aliqualem exhibere  
reverentiam honoris, & laudis, jux-  
ta exemplar similitudinis Cælestis,  
ut ei etsi non continuè sicut illi Cæ-  
li Cantores: saltem interpolatim pro  
nostra fragilitate psallendo, alacri-  
ter assistamus imitantes illam quæ  
sursum est, Hierusalem matrem no-  
stram, ut ait Paulus

**Secun-**

Gal. <sup>c</sup>

4. d

Secundò ut beneficiorum Dei memores, certis horis gratias pro his laudando, & orando, ei jugiter referamus, qui natus in nocte ex Maria Virgine, manè judicì passurus assistitur, diluculo resurrexit, horâ tertiâ flagellatur, & post Spiritum Sanctum misit Apostolis, sextâ crucifixus, nonâ in Cruce pro nobis mortuus, vespere cœnans, Corporis & Sanguinis sui nobis Sacramenta tradidit, & completorio sepultus est. Misarum autem celebratio non tantùm ejus nobis passionis mysterium memorandum ingerit, sed & præsentis suæ gratiam exhibet, & sub forma Sacramenti nos seipso spiritualiter pascit. Si ergò justum est, nos horum nunquam oblivisci, ita expedit, ea semper recolere certis horis. Unde Isaias ait: *Miserationum Domini recordabor, laudem ejus super omnibus quæ reddit nobis.*

Isaie

63. b

Tertiò, ut nosmetipsos sic assidue ad devotionem excitemus, & ignem amoris Dei per hoc nobis, ne per desidiam, seu alias occupationes  
repe-

50  
repescat, continuè reaccendamus,  
sicut iussit Dominus Moyfi dicens :  
*Ignis est iste perpetuus, qui nunquam de-* *Lev.*  
*ficiet, quem nutriet sacerdos in altari,* *6. a*  
*subijcens mane ligna.* Ignis est de-  
votionis fervor, qui semper in altari  
cordis ardere debet, quem sacerdos  
devotus semper, subijciendo ligna  
Divinæ laudis, debet nutrire, ne ali-  
quando extingvatur. Unde dicit *Psal.*  
*Psalmistæ : Benedicam Dominum in o-* *33. a*  
*mnī tempore, &c.*

Quartò, ut simplices fideles, qui  
per se nesciunt certa orandi tempo-  
ra eligere, per hoc ad orationis stu-  
dium assuefaciamus, ut saltem tunc  
ad Ecclesiam oraturi conveniant,  
quando ibidem Divinæ laudis offi-  
cia persolvuntur & ut minus affici-  
antur tædio, ibi persistendi, quam-  
diu coram se vident clericos cele-  
brare Divina. Unde in Luca dicitur : *Luc.*  
*Omnis multitudo populi erat foris* *1. a*  
*horâ incensī.* Multi enim rudes vix  
unquam se orationi offerrent, si foris  
non certis temporibus in Ecclesiam  
ex consuetudine, ad Divinorum ce-  
lebra-



lebrationem, & verbi Dei recitationem, ordinariè vocarentur.

Quintò propter decorem religionis Christianæ: quia decens est & congruum, ut si Judæi & gentiles & quidam hæretici quandoque conventicula sua faciunt, & sua profana ibi commercia celebrant, & ritus suæ perfidiæ observant; multò dignius, qui vera & Sacrosancta habent Sacramentorum mysteria ad ea celebranda & veneranda sæpè conveniant, & debita Conditori suo laudum solemnia persolvant, quibus & gratiam Dei ampliorem merentur, & vitam æternam, & quibus alliciantur simplices ad religionis Sanctæ reverentiam & amorem. Pro.

*Eccl.* pter quod scriptum est: *Dedit in*  
*47. b* *celebrationibus decus, & ornavit tempora*  
*&c.* Inter omnes ergò exteriores observantias major debet diligentia Divino officio adhiberi, ut sicut dictum est, ordinatè fiat, strenuè & devotè. Alia enim tempora facimus pro Deo, in hoc autem assistimus Deo, & intēdimus Deo, & alloquimur

quimur eum & nos ipse, simul & pro  
nostris necessitatibus ejus auxilium  
postulamus.

Specialis devotio consistit in o-  
rationibus privatis, in familiaribus  
vocalium orationum recitationibus,  
veluti Psalmorum, lithaniarum, &  
aliarum orationum, quas in secreto  
quisque per se extraordinariè rumi-  
nando persolvit. Nam dicit Do-  
minus: *Cum oratis, dicite: Pater no-*  
*ster.* Item in sacris meditationibus,  
cum quis ante mentis oculos recol-  
lit peccata propria, & miseras, &  
futura supplicia, vel beneficia Dei  
generalia, seu specialia, & Passio-  
nem Christi, & bonitatis ejus dulce-  
dinem, & præmia repromissa, ut ex  
his concipiat devotionis affectum ti-  
moris, vel amoris Dei, desiderij,  
mæroris, vel gaudij spiritualis, jux-  
ta illud: *Meditatus sum nocte cum cor.* *Psal.*  
*de meo.* &c. Item in pijs erga Deum *76. b*  
affectibus, & lacrymis, & suspirijs  
& sanctis desideriis amoris, & alijs  
internis & ineffabilibus motibus  
cordis, in jubilis, excessibus, & ra-  
ptu,

ptu, & absorptione spiritûs in De-  
um quo adhærens Deo, unus sit Spi-  
ritus cum eo per puræ intelligentiæ  
lucem, & cognitionem Dei & amo-  
ris ejus ardorem, & glutinosam fru-  
endi inhælionem. *Ipse enim spiri-*  
*tus postulat pro nobis gemitibus inenar-*  
*rabilibus.*

1. Cor

6. d

Rom:

8. c

Quod si prælatus præpeditur à va-  
riis curarum distractionibus, speciali  
devotioni sæpius intendere; saltem  
interdum, cum opportunè videlicet,  
quasi furtim & raptim ad orationis  
studium se conferat, nè omnino re-  
frigescat, nè in dissuetudinem oran-  
di veniat, nè Deo alienus efficiatur,  
nè gratia Divinæ propitiationis ei  
quasi insensibiliter subtrahatur. Un-  
de Moyses cum per populi negotia  
exteriùs vexaretur, crebrò in taber-  
naculum fæderis ad Dominum re-  
currit, familiare ipsius colloquium  
ibi expetens, quo intrinsecus in spi-  
ritu reficeretur. Dominus quoque  
diebus prædicans turbis, noctibus in  
orationibus solus pernoctavit. Et  
licèt parva detur mora prælato o-  
randi,

Luc,

6. b

randi, tamen quia pro alijs debet ex officio orare, datur ei quandoque propter alios copiosior orandi gratia, ut quibus prodest, tantum non negligat quærere, nec abijciat, cum offertur, nè ex merito ingratitude ab eo gratia elongetur, assidua devotio semper ei debet adesse, sicut ex quibuslibet proficere volentibus in religionis virtute. Et ipsa triplex est. Una est jugis memoria Dei, ante oculos cordis. Undè dicitur: *Psal. Previdebam Deum in conspectu meo* <sup>15. b</sup> *semper & alibi: Oculi mei semper ad* <sup>Psal. 42. c</sup> *Dominum.* In omni loco & tempore semper debet homo studere Deo intendere, quasi sit coram eo per mentis intuitum. Undè solebant dicere Elias, & Elisæus: *Vivit Dominus, in cuius conspectu sto.* <sup>3. Pe. 18. e</sup> Sicut enim Angeli quocunque mittantur tamen à Divina contemplatione non recedunt; ita homo, virtutis pro suo posse, semper Dei memoriam à suo corde non removeat. Unde si aliquando contigerit, semetipsum inde redarguat. Nam dicit Bernardus

*Omne*

*Ber-* Omne tempus quo de Deo non cogitas,  
*nard:* puta te perdidisse. Nam etsi profun-  
*lib:* dè non possis cogitationem tuam  
*Med:* semper in ipsum defigere meditan-  
*Cap, 6* do cordis intuitum in eum dirige,  
*post* cum datur opportunitas, ipsa me-  
*med.* moriam in meditationem seu orati-  
onem formetur, sicut qui materiam  
formandæ imaginis secum circum-  
fert, ut cum habuerit opportunita-  
tē aliquid in ea sculpendo operetur.

*Se-* Alia est continuum studium  
*cun-* Deo placendi omni actione, vel lo-  
*dum* cutione, ut semper quasi in ejus præ-  
*devo-* sentia caveat, undè ei displiceat, &  
*tio.* doleat, si fortè, fecerit & studeat in  
quo & qualiter ei possit magis pla-  
cere, dicebat enim Apostolus: *Con-*  
*2. Cor* *tendimus sive absentes, sive presentes*  
*5. b* *placere illi.* Omnes enim nos mani-  
festari oportet ante tribunal Christi.  
Semper enim debet religiosus se ge-  
rere, quasi in proximo sit tribunali  
*Lue.* summi Judicis præsentandus: *Estote*  
*22. c* *parati, quia quâ horâ non putatis, Filius*  
*hominis veniet* dicebat Dominus di-  
scipulis suis; Omnia nostra videt,  
quæ



quæ facimus, & sicut non obliviscitur bonorum operum, ad præmiandum ex diuturnitate temporis, ita nec malorum ad puniendum nisi per pœnitentiam diluantur. Undè peccator, contemnens animam suam, dicit in Ecclesiastico: *Nemo circum-* *Ecl. 23. 6*  
*spicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus, & non intelligit, quoniam omnia videt oculus ejus, &c.*

Tertia est, omnia agenda oratione saltem mentali prævenire, ad omnes eventus oratione se præmunire, omnia beneficia gratiarum actione prosequi, ac laude Divina, agenda petat à Domino sibi salubriter inspirari, eventum dirigi ad salutis profectum, beneficia augeri, & conservari. Sicut enim nauta prævidens tempestatem, festinat sæpius ingredi portum securum, ita religiosus ad orationis portum continuè confugiat, ubi omnes periculorum collisiones evadat, & in omnibus agendis semper plùs orationi fidat, quàm propriæ industriæ, vel labori.

G Undè

2. Undè scriptum est: *Cum ignoremus,*  
*Par. quid agere debeamus, hoc solum habemus*  
 2. *residui ut ad te oculos nostros dirigamus,*  
 videlicet in oratione: Et Psalmista:  
*Psal. Sicut oculi servorum in manibus domi-*  
 122. *norum suorum, &c.* His igitur & a-  
 2. lijs pennis Ecclesiasticus Seraph: id  
 est, Prælatus Spiritualis, Domino  
 sedenti super solium excelsum & e-  
 levatum, ornatus assistat: quarum  
 primas duas super caput eleve, me-  
 dijs duabus corpus & pedes conte-  
 gat, ultimis duabus in latum & al-  
 tum volet: ut zelum ejus non huma-  
 næ laudis fervor deprimat, nec com-  
 passionem ejus carnalis inclinet affe-  
 ctus, sed fursùm recta intentio su-  
 stollat, & fraternæ charitatis pietas  
 in altum erigat, propter retributio-  
 nem supernam, juxta illud: Psalmi-  
*Psal. stæ: Inclinavi cor meum ad faciendas,*  
 188. c *&c.* Patientia verò, & vita exem-  
 plaris contegant eum à perturbatio-  
 num jaculis, & à nuditate inopiæ  
 meritorum, quibus quasi armis de-  
 fendatur, & quasi sacris vestibus a-  
 dornetur. Undè ait Isaias: *Induere*  
*Isaia*  
 52. *forti-*

fortitudine tua Sion, induere vestimen-  
tis gloriæ tuæ. Circumspectione ve-  
rò ubique circumvolet, videndo  
quid, & qualiter sit agendum, & de-  
votionis studio quæ sursum sunt,  
quærat, ubi Christus est in dextera  
Dei sedens sublimi volatu, ad ipsum  
accedens. Licet autem omnes, qui <sup>Col.</sup>  
præsumt animabus, has virtutes non <sup>3.</sup>  
possunt omnes æqualiter habere, ta-  
men omninò necessarium est eis, a-  
liquatenus non carere tam pro fru-  
ctu ædificationis illorum, quibus  
præsumt, quàm propriæ salutis pro-  
fectu. Quilibet etiam religiosus,  
qui seipsum habet regere, & de sui  
ipsius regimine rationem est DEO  
redditurus in extremo examine, his  
alis & pennis, quantum sibimet in-  
diget, oportet adornari, & in su-  
perna sublevari, ut sit fervens in ju-  
stitia, compatiens proximis propter  
Deum, patiens in adversis, bono e-  
xemplo alios ædificans, circumspe-  
ctus in omnibus, & super omnia  
Deo per orationis studium familia-  
riter adhærens, qui eum in omnibus  
G2 pro-

protegat, dirigat, & promoveat, &  
tandem ad Cælestia evolare faciat.

Quod nobis præstare dignetur

JESUS CHRISTUS,

Amen.

LAUS DEO.



